

Tanssipuku naisen identiteetin kuvana

PMS äitejä, tyttöjä, likkoja, naisia, mimmejä, mummoja kaikenlaisia
– Tarinoita naiseudesta

Johanna Saarinen

Opinnäytetyö

”Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, näin sinun laittavan ensimmäisen maalaukseni jääkaapin oveen ja halusin heti maalata toisen.

Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin näin sinun syöttävän kulkukissaa ja opin, että on hyvä olla ystävällinen eläimille.

Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, näin sinun tekevän lempparikakkuani ja opin, että pienet asiat voivat olla aivan erityisiä elämässä.

Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, näin sinun laittavan aterian ystävälle joka oli sairaana ja opin, että meidän kaikkien tulee huolehtia toinen toisestamme.

Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, näin sinun antavan aikaa ja rahaasi auttaaksesi ihmisiä, joilla ei ollut mitään ja opin, että niiden joilla on jotain tulisi antaa niille, joilla ei ole mitään.

Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, tunsin sinun antavan minulle hyvän yön suukon ja tunsin itseni rakastetuksi ja turvallisiksi.

Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, näin sinun huolehtivan kodista ja kaikista kodissa ja opin, että meidän on huolehdittava siitä mitä meillä on.

*Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, näin sinun huolehtivan velvollisuuksistasi silloinkin kun sinulla ei ollut hyvä olo.
Opin, että minunkin tulee olla vastuuntuntoinen isona.*

Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, näin kyynelten valuvan silmistäsi ja opin, että joskus jotkut asiat satuttavat, mutta saa itkeä.

Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, näin että välitit ja halusin olla kaikkea mitä vain pystyisin.

Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, opin useimmat elämän oppitunnit, joita tarvitsin ollakseni hyvä ja ahkera ihminen kun kasvan aikuiseksi.

Kun et tullut ajatelleeksi että huomasin, katsoin sinua ja halusin sanoa kiitos kaikesta siitä mitä näin, kun et tullut ajatelleeksi että huomasin!”

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Johanna Saarinen	
Työn nimi Tanssipuku naisen identiteetin kuvana, PMS äitejä, tyttöjä, likkoja, naisia, mimmejä, mummoja kaikenlaisia –Tarinoita naiseudesta	
Päiväys 19.04.2012	Sivumäärä/Liitteet 72/4
Ohjaaja(t) Mariella Rauhala, Ulla Rytönen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kuopion Reippaan Voimistelijat ry., Johanna Luomala	
<p>Opinnäytetyön aiheena on perehtyä näyttämö-/tanssiasun suunnitteluun. Lähtökohtana työlle on Kuopion Reippaan Voimistelijat ry:n kanssa toteutettava tanssiteos. Teoksen aiheena on naiseus ja naisen identiteetti. Teoksen koreografina toimii Johanna Luomala ja teos kuuluu osana hänen Pro gradu –työhönsä. Tanssiteos esitetään Kuopion kaupunginteatterissa äitienpäivänä 13.05.2012.</p> <p>Työn tuloksena on suunniteltu ja valmistettu puvustus tanssiteokseen ”PMS äitejä, tyttöjä, likkoja, naisia, mimmejä, mummoja kaikenlaisia – Tarinoita naiseudesta”. Raportin alussa selvitetään näyttämö- ja tanssipukujen edellyttämät ominaisuudet sekä kerrotaan pukeutumiskuvan käsitteestä luomisprosessista, merkityksestä ja tulkintatavoista.</p> <p>Aineistoa kerättiin havainnoinnin, kyselyn sekä pääasiassa kirjallisten tietolähteiden kautta. Tämä tapahtui seuraamalla useaan otteeseen ryhmän tanssiharjoituksia sekä keskustelemalla koreografien, Johanna Luomalan ja Minna Huuskosen kanssa. Pienimuotoisella kyselyllä oli tarkoitus vahvistaa ajatuksia pukusuunnitelmista. Työn kulku perustuu Anttilan realistisen evaluaatioprosessin toimintamalliin.</p> <p>Tekijälle projekti oli ammatillisesti hyvin tärkeä ja antoi hyvät valmiudet toimia vastaavissa työtehtävissä myös tulevaisuudessa. Naisen eri identiteeteistä viestittävän tanssipukukokonaisuuden pääteemoina ovat: Poikkeavuus, Prinsessaunelmat, Nuoruus, Identiteetin etsiminen, Äitiys, Vanhuus, Median luoma naiskuva, Kiltti tyttö sekä Ammatit.</p> <p>Tekijä on mielestään onnistunut löytämään jokaisen teeman ominaisimmat piirteet. Tekijä koki projektin antoisaksi saadessaan vastuuta ja mahdollisuuden toteuttaa työnsä pääasiassa omien ideoiden ja ajatusten perusteella.</p> <p>Opinnäytetyön prosessi ei ulotu teoksen ensi-iltaan saakka, mutta käsittelee jokaisen puvun suunnitteluun ja toteuttamiseen vaikuttaneet valinnat. Työn tietopohjaa voidaan yleisesti hyödyntää esiintymisasujen pukusuunnittelussa.</p>	
Avainsanat Puvustus, pukeutumiskuva, naiseus, naisen identiteetti, tanssillinen ryhmävoimistelu	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Design			
Author(s)			
Title of Thesis Dance dresses reflecting women's identity			
Date	19.04.2012	Pages/Appendices	72/4
Supervisor(s) Mariella Rauhala, Ulla Rytönen			
Client Organisation /Partners Kuopion Reippaan Voimistelijat ry., Johanna Luomala			
<p>The theme of the thesis was to familiarize oneself with the stage costume design. The starting point of the work was to create a dance performance with the association of Kuopion Reippaan Voimistelijat ry. The work was representing the womanhood and the identity of women. The choreography of the performance will be presented on the Mother's Day, the 13th of May 2012, in the Kuopio City Theatre.</p> <p>The required characteristics of stage costumes were analyzed at the beginning of the process. The creation, the meaning and the interpretation of the dressing image were also internalized. The goal of the work was to design and produce the clothes for the performance titled "PMS all kinds of mothers, girls, dolls, women, chicks, grannies – Stories of the womanhood".</p> <p>The Information was collected by the observation, the inquiry and by reading the books which discuss women's life. I watched several dance trainings and discussed with the choreographers Johanna Luomala and Minna Huuskonen. The aim of the inquiry was to strengthen my own plans of designing. The steps of my project are based on the model of the realistic evaluationprocess.</p> <p>Professionally the project was very important. I got an opportunity to create the dance costumes which reflected women's identities. The main themes are The Abnormality, The Princess dreams, The Youth, The Looking for the Identity, The Motherhood, The Old Age, The Woman Image by The Media, The Good Girl and The Occupations.</p> <p>The author thought that she managed to find the main points of the themes and was satisfied with the result. It was rewarding to carry responsibility and to create every costume entirety according to my own personality.</p> <p>The end of the project does not extend as far as the premiere of the performance but represents the designing of every costume and the choices which have affected at the process. All the acquired facts and the information can be applied to the designing stage costumes in general.</p>			
Keywords costumes, dressing image, womanhood, woman's identity, rhythmic gymnastics			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	8
2	TYÖN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT	10
2.1	Aiheen pohdintaa	11
2.2	Työn toteutuksen hahmottelu ja dokumentointi.....	12
2.3	Tanssillinen voimistelu	15
2.4	Työn toteutuksen raamit, resurssit ja mahdollisuudet.....	16
3	TIETOPERUSTA JA TIEDONHANKINTAMENETELMÄT OSANA	18
3.1	Vaate taideteoksena.....	18
3.2	Pukeutuminen osana kulttuuria	19
3.3	Pukeutumiskuvan rakentuminen ja merkityksellistyminen	20
3.4	KVALITATIIVISET TIEDONHANKINTAMENETELMÄT	25
3.4.1	Havainnointi.....	26
3.4.2	Kysely.....	28
3.4.3	Vastausten analysointi ja yhdistäminen pukusuunnitteluun ..	29
4	PUKUSUUNNITTELIJA JA ESIINTYMISASUN LUOMISPROSESSI.....	31
4.1	Pukusuunnittelun lähtökohta.....	31
4.2	Esiintymisasu – näyttelijästä roolihenkilö.....	32
4.3	Ideasta toteutukseen	34
5	PMS äitejä, tyttöjä, likkoja, naisia, mimmejä, mummoja kaikenlaisia	
	– tarinoita naiseudesta.....	37
5.1	Poikkeavuus	38
5.2	Prinsessaunelmat.....	41
5.3	Nuoruus.....	43
5.4	Identiteetin etsiminen	45
5.5	Äitiys	49
5.6	Vanhuus	53
5.7	Median luoma naiskuva.....	55
5.8	Ammatit	58
5.9	Kiltti tyttö.....	60
6	LOPPUTULOSTEN TARKASTELU JA AJATUKSIA MATKAN VARRELTA	64
6.1	Jälkiviisautta	64
6.2	Ammatillinen kehittyminen	65
6.3	Päätäntä.....	66
	Kuvat ja kuviot	68

LIITTEET

**Liite 1 Kuopion Reippaan Voimistelijat ry. ja Johanna Luomalan
alkuperäinen tiedonkeruuviesti**

Liite 2 Kyselylomake

Liite 3 Esityksen juliste

Liite 4 Kuvia tanssiharjoituksista ja esityksen ensi-illasta

1 JOHDANTO

Opinnäytetyönäni olen suunnitellut ja toteuttanut naisen identiteettiä kuvaavan tanssipuvustuksen Kuopion Reippaan Voimistelijat ry:lle. Aihe liittyy koreografi Johanna Luomalan Pro gradu -työhön, jossa hän käsittelee eri-ikäisen naisen identiteettiä ja elämää nyky-yhteiskunnassamme. Tutkimusaineistonsa pohjalta Luomala on rakentanut kahdeksan tanssillista voimistelukoreografiaa.

Oman työni tavoitteena oli ymmärtää pukeutumiskuvan luomisprosessi ja esiintymisasun merkitys näyttämö- ja tanssitaiteessa sekä suunnitella ja toteuttaa naisen identiteettiä kuvastava voimistelu-/tanssipuvustus. Jokaisessa tanssissa on oma pääteema, joka kuvaa naisen identiteetin ominaisuuksia eri elämänvaiheissa. Teemat ovat *Poikkeavuus*, *Prinsessaunelmat*, *Nuoruus*, *Median luoma naiskuva*, *Ammatit*, *Vanhuus*, *Äitiys*, *Identiteetin etsiminen ja Kiltti tyttö*.

Projektissa tehtäväni oli kantaa päävastuu pukujen suunnittelusta sekä valmistuksesta. Olen perustellut jokaisen puvun ominaisuudet, muodot, värit ja materiaalit sekä organisoinut niiden valmistuksen. Kaikkiaan pukuja tarvittiin yli 100 kappaletta, joten tekemistä riitti, vaikka voimistelijoiden aiemmin käytössä olleita asujakin hyödynnettiin mahdollisuuksien mukaan.

Luomalan teemoja lähdin tarkastelemaan pukusuunnittelijan näkökulmasta hyödyntäen teoreettisena lähtökohtana Minna Uotilan pukeutumiskuvan semioottista muodostumista. Itse suunnitteluprosessia kuvaan Pirkko Anttilan kriittisrealistisen evaluaatiomallin avulla.

Suunnittelutyöni tausta-aineisto koostuu paljolti kirjallisista lähteistä keräämistäni tiedoista; luin useita naisen psykologiaan, naiseuteen, identiteettiin ja itsetuntoon liittyviä teoksia. Tässä raportissa perehdyn pukeutumiskuvan luomiseen, sen merkitykseen sekä näyttämö- ja tanssipuvun vaatimiin visuaalisiin ja ergonomisiin ominaisuuksiin.

Syventäviksi tiedonhankintamenetelmiksi valitsin kyselyn sekä havainnoinnin. Kyselyn kautta pyrkimykseni oli selvittää nykynaisen pukeutumiskäyttäytymistä, sekä ottaa selvää, mitä mielikuvia koreografian pääteemat saivat aikaan.

Hyödynsin saatuja vastauksia, toistuvia ilmaisuja ja ajatuksia suunnitteluprosessissani yhdistämällä ne omiin, ennalta pohtimiini tulkintoihin.

Havainnoinnilla keräsin päähuomioita valmistettavien vaatteiden ergonomiasta sekä tanssin liikekielen ja esityksen tunnelman vaatimuksista.

Opinnäytetyöprosessi ei ulotu teoksen ensi-iltaan saakka, mutta käsittelee jokaisen puvun suunnitteluun ja toteuttamiseen vaikuttaneet valinnat. Työn tietopohjaa voidaan yleisesti hyödyntää esiintymisasujen pukusuunnittelussa.

2 TYÖN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön aihetta pohtiessani toivoin löytäväni todellisen projektin, joka motivoisi minua, ja antaisi tietyt raamit, joiden sisällä voisin lähteä työtä toteuttamaan.

Olen ollut koko opiskeluaikani paikallisen voimisteluseuran, Kuopion Reippaan Voimistelijat ry:n jäsen ja osallistunut seuran toimintaan lähes viikoittain. Tiedän, että seurassa on eri-ikäisille nuorille ja aikuisille voimisteluryhmiä, jotka kilpailevat valtakunnallisella tasolla.

Keväällä 2009 olin vapaaehtoisena talkoolaisena seuran voimistelukilpailussa ja tutustuin paremmin seuran johtokunnan jäseniin. Siitä rohkaistuneena tulikin mieleeni kysyä, olisiko heillä tarvetta tanssipuvuille, jotka voisin opinnäytetyöni yhteydessä toteuttaa.

Sain kaksikin mielenkiintoista vaihtoehtoa: seuran oman urheiluvaatemalliston tai keväälle 2012 valmistuvan tanssiteoksen puvustuksen toteutuksen. Valitsin jälkimmäisen, arvoituksellisemman vaihtoehdon. Tanssipukujen suunnittelu ja toteutus vastaisivat ammatillisia toiveitani, ja tarjoaisivat enemmän mahdollisuuksia käyttää omaa tyyliä ja näkemystä suunnittelijana. Lisäksi yhteistyö tanssin alan ammattilaisten ja ”lopputyökollegan” kanssa antaisi varmasti paljon uusia näkökulmia ja ajatuksia toteuttaa omaa työtä uudesta näkökulmasta.

Itse rakastan väreillä leikkimistä ja pukutaide on aina kiinnostanut minua. Onnekseni minulla onkin ollut mahdollisuus opiskella aiheesta lisää opintojen aikana sekä teoreettisesti että käytännössä.

Opiskeluaikanani olen suorittanut molemmat 15 opintopisteen työharjoittelujaksot kahden erityyppisen tv-ohjelman puvustamoissa. Ensimmäisen harjoittelujaksoni suoritin syksyllä 2010 MTV3:n Salatut Elämät -sarjan puvustamossa. Sarjan kulisseyssä sain oppia käytännössä pukusuunnittelijan, pukusuunnittelijan assistentin, puvustajan ja pukuhuoltajan työtehtäviä. Näin puvuston toimintakokonaisuuden ja sen tärkeän merkityksen osana suurempaa konseptia. Syksyllä 2011 olin Tanssii Tähtien Kanssa -ohjelman ompelimoissa, jossa työni pääpaino oli tanssipukujen ompeleminen mittatilaustyönä. Lisäksi sain seurata kaikki suorat tv-lähetykset kuvauspaikalla.

Molempien harjoittelujaksojen aikana olen saanut kattavan käsityksen tv-tuotannosta ja siellä toimivista työryhmistä. Arvostan entistä enemmän yhteistyötä eri alan ammattilaisten kanssa. Olen kokenut sen tuovan paitsi turvaa, myös ainutlaatuisia kokemuksia, mahdollisuuden jakaa ajatuksia ja ideoita.

Ammatillisesti olen erittäin kiinnostunut puvustamisesta, ja nämä kokemukset ovat edelleen vahvistaneet ajatusta siitä, että haluan jatkossakin työskennellä kameroiden takana. Ilman harjoittelukokemuksia olisin tuskin uskaltanut ottaa opinnäytetyön kaltaista haastetta vastaan!

2.1 Aiheen pohdintaa

Valittu aihe perustuu koreografi Johanna Luomalan Pro gradu -työn yhteydessä tehtävään voimistelulliseen tanssiteokseen: ”PMS äitejä, tyttöjä, likkoja, naisia, mimmejä, mummoja ja kaikenlaisia – Tarinoita naiseudesta”. Luomala opiskelee Itä-Suomen yliopistossa yhteiskuntatieteiden laitoksella pääaineenaan sosiaalipedagogiikka.

Luomala on kerännyt aineistokseen vapaamuotoisia kertomuksia sattumanvaraisilta naishenkilöiltä otsikolla ”Kuka minä olen?”. Näiden tarinoiden pohjalta hän on valinnut kahdeksan pääteemaa, jotka kuvastavat naisen identiteettiä, sen rakentumista ja ilmenemistä eri ikäkausina. Esitys toteutetaan yhdessä Kuopion Reippaan Voimistelijat ry:n kanssa, jonka ohjaajiin myös Luomala itse kuuluu.

Minä sain tehtäväkseni suunnitella ja toteuttaa teoksen tanssiasut. Tavoitteenani oli luoda asukokonaisuuksia, joista kukin teema olisi mahdollisimman hyvin tunnistettavissa.

Oli toiveiden täyttymys saada tehdä haaveammattia mukaileva opinnäytetyö! Oli hienoa saada ammatillista haastetta ja olla itse vastuussa oman alan työtehtävästä, mutta samalla vastuu jännitti. Vain tekemällä oppii ja kehittyy, joten halusin ottaa riskin.

Teoreettisen aineiston kautta tutustuminen naiseuteen, naisen elämään ja identiteettiin oli kiehtovaa. Kaikessa yksilöllisyydessään aihe on vääjäämättä myös osa oman minuuden tarkastelua ja elämän tarinaa. Millaista oletetaan tämän päivän naisen elämän olevan? Mitä vaatimuksia meille asetetaan? Olenko minä normaali nykyainen? Kelpaanko tällaisena kuin olen? Jo itselle esitetyt kysymykset tuovat

mieleen vahvoja ajatuksia siitä, mitä ajattelen esimerkiksi nuoruuden, median naiskuvan tai äitiyden olevan.

Murrosiän myllerryksen olen käynyt lävitse, nyt olen nuori, mutta äitiyttä en ole kokenut. Haastavin tehtävä koko projektissa oli osata valita kuhunkin asuun juuri ne oikeat elementit, joiden kautta puvun viesti tavoittaisi laaja-alaisen yleisön mahdollisimman kattavasti - ikään, kulttuuriin, ammattiin tai yhteiskunnalliseen asemaan katsomatta.

2.2 Työn toteutuksen hahmottelu ja dokumentointi

Opinnäytetyöni aihe varmistui keväällä 2011 ja syksyllä 2011 tapasin koreografi Johanna Luomalan esityksen tiimoilta ensimmäisen kerran. Sain kuulla tarkemmin esityksen tarkoituksesta ja tavoitteista, jonka lisäksi hän esitteli tanssikoreografioiden pääteemat ja niihin alustavasti yhdistetyt tunnelmat.

Samoihin aikoihin olin lähdössä työharjoitteluun Helsinkiin koko loppusyksyksi ja suurempi käytännön työ jäi tämän projektin osalta vähemmälle. Harjoitteluni oli pääasiassa tanssipukujen valmistusta ja arvokasta kokemusta tulevaa kevättä ajatellen. Harjoittelu antoi korvaamatonta oppia etenkin pukujen teknisistä ominaisuuksista sekä rakenne- ja materiaalivalinnoista.

Syksyn aikana tutustuin monipuolisesti aihealueeni kirjallisuuteen. Aineiston pohjalta tein kattavia muistiinpanoja ja alustavia luonnoksia tekstin herättämien ideoiden ja mielikuvien pohjalta.

Palattuani tammikuussa 2012 takaisin Kuopioon oli varsinaisissa opinnoissani suoritettavana vielä Tutkiva toiminta – opintokokonaisuus, jonka suoritin samanaikaisesti opinnäytetyöprojektini rinnalla. Kurssilla syvensin tietouttani opinnäytetyöni aiheeseen liittyen käyttäen apunani kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä, kyselyä ja havainnointia.

Kuvaan työni prosessin kulkua Anttilan realistista evaluaatiomallia mukaillen. Mallin toiminta perustuu siihen, että jokaisen toimintaprosessin jälkeen arvioidaan ja analysoidaan tehty työ. Arvioinnin kautta pyritään hahmottamaan työn senhetkiset ongelmakohdat ja toimimaan seuraavassa vaiheessa kyseiset ongelmat välttämällä. (Anttila 2005, 462-468)

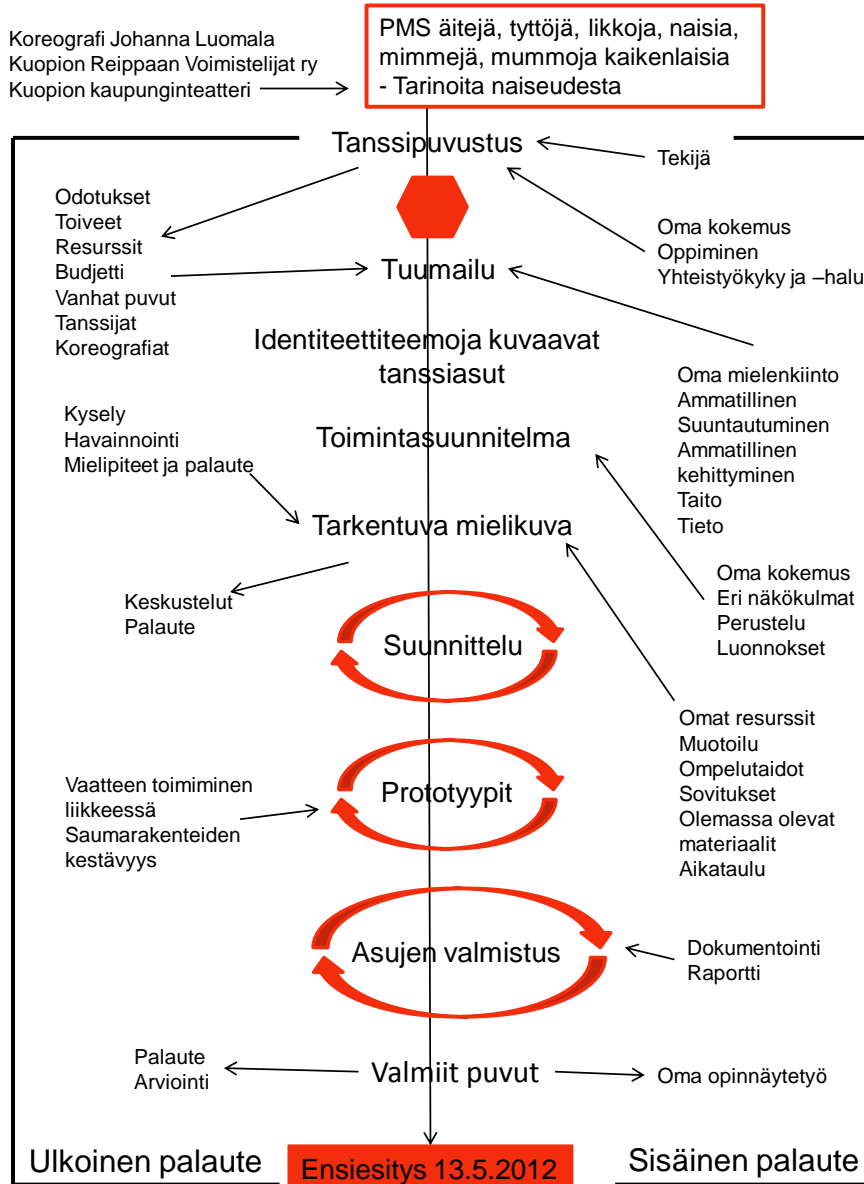
Esimerkiksi pukuja valmistaessani tein asuista ensin vain muutamia koekappaleita, joita testattiin liikuttaessa. Lisäksi varmistin vielä koreografi Johanna Luomalalta, että malli oli tarkoituksenmukainen. Tämän jälkeen ompelin loputkin asut – joko sellaisenaan tai tehtyäni tarvittavat muutokset.

Mallin (Kuvio 1., s.14.) avulla pystyin hahmottamaan hankkeeni kokonaisuudessaan: mitä osa-alueita kokonaisprosessi pitää sisällään, mitä asioita pitäisi erityisesti ottaa huomioon ja kuinka edetä johdonmukaisessa järjestyksessä työvaiheesta toiseen.

Malli helpotti projektin aikatauluttamista ja selvensi, ketkä osallistuvat työn toteuttamiseen, mikä on kunkin tehtävä ja tavoite matkalla kohti yhteistä päämäärää. Oivalsin, millaisia vahvuuksia ja heikkouksia minulla on, mitä pitäisi saada selville, missä pitäisi kehittyä.

Identiteetin kuvaamisessa käytin apuna Minna Uotilan pukeutumiskuvan rakentumisen kulttuurifilosofisesti määriteltyä merkityskokonaisuutta. Teoria tutkii vaatetusta ihmisten välisenä kommunikaatiokiekenä sekä kertoo sen kulttuurisesta merkityksestä.

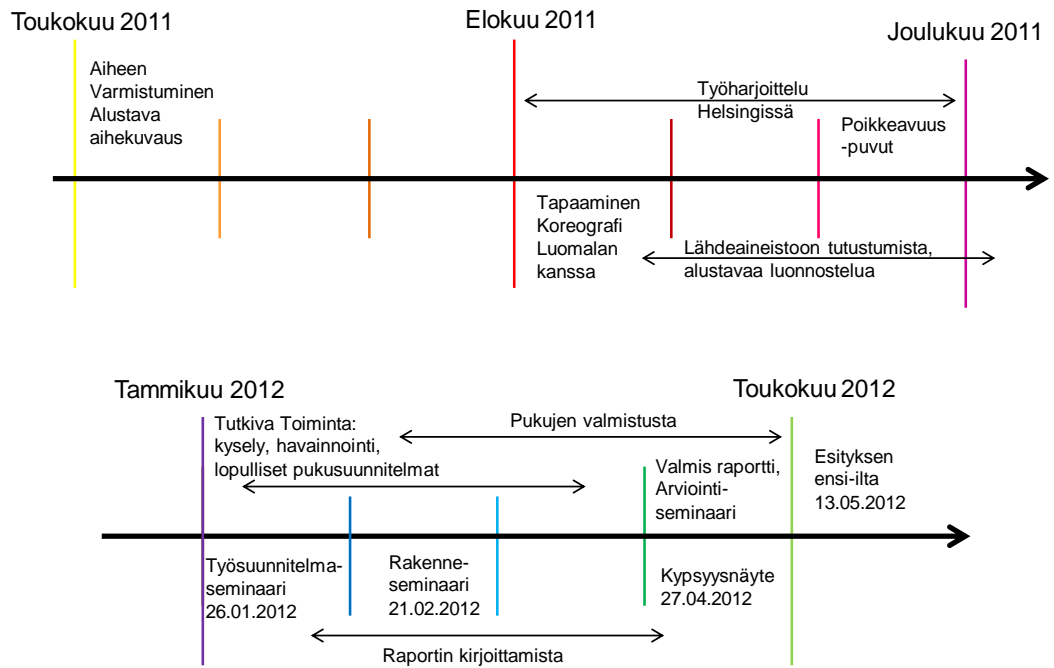
Lähtökohtana työssäni ovat koreografi Luomalalan valitsemat identiteettiteemat ja toiveet. Tämän perusteella hankin aineistoa kirjallisista lähteistä sekä omien havaintojeni kautta. Edellä mainittuja tietolähteitä hyödyksi käyttäen tehtäväni oli suunnitella ja valmistaa tanssipuvustus äitienpäivään 2012 mennessä.

Kuvio 1. Realistiskriittinen evaluaatioprosessin malli opinnäytetyöprojektini lähtökohtana (Anttilaa mukaillen Johanna Saarinen)

Alusta asti oli selvillä esityksen ensi-illan päivämäärä, äitienpäivä 13.5.2012. Muu aikataulu (Kuvio 2., s.15) perustui koulun 4. jakson seminaariaikatauluun.

Aikataulu

Kuvio 2. Opinnäytetyön aikataulu

Tehtävän toteuttamiseksi sain melko vapaat kädet ja toimin koko prosessin ajan pääasiassa itsenäisesti. Pyrin tapaamaan Luomalaa ja tanssijoita projektin kuluessa mahdollisuuksien mukaan.

Korvaamatonta tukea ja turvaa sain myös ohjaavilta opettajiltani, jotka ovat alamme ammattilaisia ja omaavat pitkän kokemuksen vaatetusalaalta. Myös kenen tahansa naishenkilön ajatukset olivat huomionarvoisia.

2.3 Tanssillinen voimistelu

Hannele Ahlqvist ja Sanna Koskela kertovat internet julkaisussaan ”SVOLI - tanssillisen voimistelun perusteet” naisvoimistelun ydinasiat.

Tanssillisessa voimistelussa yhdistyvät voimistelun tavoitteellisuus ja rytmisyys sekä tanssillinen luovuus, esteettisyys ja ilmaisullisuus. Lajina se on kokonaisvaltainen liikuntamuoto ja hyödyntää monia eri elementtejä ja koreografista osaamista. Voimistelu jalostuu urheilusta taiteeksi, kun esiintyjä eläytyy suorituksensa jokaiseen

liikkeeseen sekä ruumiillisesti että henkisesti ja pystyy ilmaisemaan koreografian huippuhetket yleisöä koskettavasti. (Koskela & Ahlqvist 2001, 5.)

Tanssillinen voimistelu on ennen kaikkea esiintymislaji, jossa oma keho toimii ilmaisun välineenä ja jossa koetaan voimakkaasti yleisön ja esiintyjien vuorovaikutus. Harrastajaltaan se vaatii esiintymishalua ja kykyä jakaa omat liikkeelliset kokemukset yleisön kanssa. Itsensä likoon laittaminen ja heittäytyminen tilanteisiin kuuluvat myös tanssillisen voimistelun harrastajan toivottuihin ominaisuuksiin. (Koskela ym. 2001, 21.)

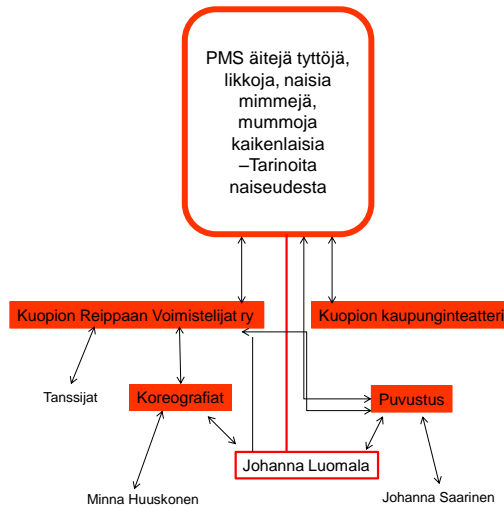
Koreografiassa on idea, aihe, sisältö, muoto ja rakenne. Lisäksi sillä on ilmaisullinen ja kommunikatorinen merkitys. Rakenne voi syntyä sisällöstä tai esim. valitun musiikin muotorakenteen pohjalta. Haluttu vaikutelma tulee välittää yleisölle, eli voimistelijoiden täytyy sisäistää koreografia niin, että se saavuttaa yleisön. (Koskela ym. 2001, 14.)

Kehossaan ihminen kantaa mukanaan elämäkokemuksensa, ilonsa ja surunsa. Ihmisen keho kertoo ja paljastaa; parhaimmillaan ilmaisu on itsessään ja kehossaan auki olemista. Liike lähtee pohjimmiltaan siitä, että hyväksyy itsensä ja oman kehonsa sellaisena kuin se on. (Koskela ym. 2001, 11.)

2.4 Työn toteutuksen raamit, resurssit ja mahdollisuudet

Projektin työryhmään (Kuvio 3., s.17) kuuluivat pääkoreografi Johanna Luomala sekä koreografi Minna Huuskonen, joka oli suunnitellut koreografian Äitiys -teemaan ja ohjaa osaltaan tanssiharjoituksia. Hän on kirjoittanut myös tanssiharjoituksista kertovaa ”Koonto” –blogia Savon Sanomien Internet-sivuille.

Minä vastasin esityksen puvustuksesta. Tarvikkeet kustansi Kuopion Reippaan Voimistelijat ry, jonka jäsenistä myös tanssiryhmät koostuivat. Kuopion kaupunginteatteri huolehti esitystilasta ja tekniikasta. Hieman epävirallisemmin mukana olivat kummankin Johannan haastatteluun ja kyselyyn vastanneet tytöt ja naiset sekä kaikkien edellä mainittujen taustajoukot.

Kuvio 3. Projektin työryhmät

Pukuja oli oltava paljon, koska tanssijoita oli kymmeniä. Lisäksi naisten ja tyttöjen ikäjakauma oli laaja, 13-80 vuotta. Kokojen vaihdellessa suuresti, olikin haastavaa suunnitella malli, joka toimi ja sopi erityyppisille vartaloille.

Puvut valmistettiin osaksi seuran vanhojen voimisteluasujen materiaaleja hyödyntäen. Tämä helpotti materiaalivalintoja, mutta samalla myös hieman rajoitti suunnittelua. Kuitenkin pidän yleensä erittäin hyvänä ekologisenä vaihtoehtona uusiokäyttää olemassa olevia asuja.

Käytettävissä oli kolme eriväristä trikookangaspakkaa sekä erilaisia käytettyjä voimisteluasuja vapaasti muokattaviksi. Lisäksi oli varattu määrittelemätön, mutta kohtuullinen budjetti lisämateriaalien ja ompelutarvikkeiden hankintaan. Työn touhussa myös omat tilkku- ja kangasvarastot tuli koluttua lävitse.

Suunnittelijalta tanssipuvun toteuttaminen ja suunnittelu vaatii ammatillista osaamista, hyvää värisilmää, mielikuvitusta ja ompelutaitoa. Lisäksi yhteistyökyky ja muun työryhmän huomioon ottaminen kuuluu oleellisena osana koko toiminnan läpiviemiseen. (Salmela 2004, 35.)

Omia suunnitelmiani muokkasin koreografioiden ja tanssijoiden toiveiden sekä olemassa olevien materiaalien mukaisesti. Mielestäni kompromissitilanteet olivat hyväksi omalle ammattitaidolle: monen eri tekijän huomioon ottaminen kehitti vaatesuunnittelua ja sen asiakaslähtöisyyttä.

3 TIETOPERUSTA JA TIEDONHANKINTAMENETELMÄT OSANA SUUNNITTELUYÖTÄ

3.1 Vaate taideteoksena

Taideteokset ovat moniselitteisiä ja niiden tulkinta on usean aistihavainnon summa: värit, äänet, liikkeet, tilat. Taide-elämyksen analysointi perustuu yksittäisen katsojan henkilökohtaisiin tunnetiloihin ja mielikuviin, mutta sen merkitys ei välttämättä avaudu heti. Yksilön omat kokemukset ratkaisevat, mikä on taidetta ja mitä taide on. Ihmisen tajunta ja toiminta suuntautuvat ympärillä vallitsevan kulttuurin ehdoilla. Kulttuuri ohjaa suhtautumistamme esteettisiin kokemuksiin. (Haapala & Pulliainen 1998, 85; Purje 2010, 12.)

Katsojan ensireaktio on usein se, ettei hän ymmärrä kyseistä teosta. Levollinen syventyminen auttaa purkamaan teoksen merkityssisältöä. Pikku hiljaa muistivarastosta saattaa löytyä tarttumakohtia teoksen fenomenaaliseen¹ tulkintaan, mikä näkyy selvimmin näyttämötaiteessa. Tulkintaprosessissa itse taiteen kohde ei muutu, vaan katsojan näkösisällöt muuttuvat ja kehittyvät. Tavoitteena on kommunikoinnin lisäksi saada aikaan konkreettinen yhteys katsojaan. (Koskennurmi-Sivonen & Raunio 2000, 273, Tuomikoski 1987, 45; Purje 2010, 15.)

Taideteos voidaan toteuttaa samasta materiaalista hyvinkin erilaisiksi kokonaisuuksiksi – tekijästä riippuen. Taideteoksen ymmärtäminen perustuu jo luomisprosessin lähtökohtaan: mistä aineistosta on luovuttu ja mitä on jätetty katsojan havaittavaksi.

Alitajunnassamme arvostamme taidetta ja kulttuuria, vaikkemme täysin käsittäisikään sen viestiä. Vastaanottamalla taidetta avoimin mielin vahvistamme tunneulottuvuutta, itsetuntemusta sekä kokemus- ja mielikuviutusmaailmaa. (Tuomikoski 1987, 48–49; Purje 2010, 17.)

Materiaalin käyttötapa ja sen ihmisessä synnyttämät mielikuvat kertovat vaateen taiteellisista ominaisuuksista. Onnistunut materiaalin ja muodon yhdistäminen tekevät vaatekuksesta taidetta. Kulttuuri ja ajan ilmiöt inspiroivat sekä taiteilijoita että muotisuunnittelua. Taide ja muoti voivat palvella toinen toistaan: taiteilija saattaa tiedostamattaankin ottaa vaikutteita vallalla olevasta muodista ja kankaista, samoin

¹ Fenomenaalinen= ilmiötä koskeva, elämyksellinen.
Saataavissa: <http://suomisanakirja.fi/fenomenaalinen#axzz1qPoql1kJ>. (28.3.2012)

vaatesuunnittelijan ideat voivat perustua maalauksen tai veistoksen yksityiskohtiin: viiva, muoto, tila, väri, tekstuuri, tasapaino, suhteet, rytmi ja korostus. (Mts. 111–113, 121; Purje 2010, 18.)

3.2 Pukeutuminen osana kulttuuria

Pukeutuminen on meille kaikille ominainen ja jokapäiväinen, luonnollinen tapa, jonka tärkein osuus länsimaisessa kulttuurissamme on vaatetus. Pukeudumme, koska haluamme suojautua tai koristautua. Pukeutuminen on myös tapa viestiä ja kommunikoida muiden ihmisten kanssa. Pukeutumisella voimme vahvistaa mielikuvaa siitä, mihin yhteisöön kuulumme tai vastaavasti keskittyä korostamaan omaa, yksilöllistä persoonaa sekä ajatusmaailmaa ja pyrkiä erottautumaan muista ihmisistä. Pukeutumisvalintamme perustuvat historiaan, uskontoon ja yhteisöön, johon kuulumme. Valinnat muuttuvat eri elämänvaiheiden varrella sosiaalisten roolienne mukaisesti, jotka liittyvät esimerkiksi ammattiin tai harrastuksiin.²

Pukeutuminen käsitteenä kattaa kaiken ulkonäköön liittyvän manipuloinnin; tapahtuipa se sitten vaatetuksella, asusteilla, koruilla, kampauksilla, tatuoinneilla tai lävistyksillä. Erityisesti naisille vaatetuksella ilmaistava ulkonäkö vastaa moniin hänen omiin kysymyksiinsä: miltä näytän, kuka olen. (Virtanen 2008, 89–90.)

Minäkokemus eli identiteetti muotoutuu koko elämäme ajan, pienestä lapsesta vanhukseksi asti. (Kuhanen 1996, 22.) Ihmisen identiteetti koostuu kunkin yksilön omista, tärkeinä pitämistään asioista. (Moilanen & Sulkunen 2006, 7.) Tilanteesta, yksilön luonteesta ja elämänvaiheesta riippuen voimme samanaikaisesti olla useassa eri roolissa, kuten nainen, suomalainen, tytär, äiti, lapsenlapsi, kaupunkilainen, laiha, sosiaalinen ja liikunnallinen. (Sinkkonen 2005, 89.)

Kuhanen (1996, 23, 30.) sanoo, että naisten identiteettiin vaikuttavat merkittävästi myös oman yhteisön kulttuuri, sosiaalinen vuorovaikutus ja yksilön psyykkinen olemus. Edellä mainittujen asioiden perusteella identiteettiimme liitetään arvostuksia ja käsityksiä siitä, millainen minun tulisi olla, mitä osaan ja mitä voin tehdä, mitä minulta odotetaan?

Aikaisemmin vaatteilla oli tarkoitus kuvata sosiaalista asemaamme yhteiskunnassa. Nykyisin vaatevalintamme kertovat enemmänkin ihmisen ainutlaatuisesta ja

² Pukeutumisentie, opetushallituksen kokoama verkkomateriaali, 2010.
Saataavissa: http://www.edu.fi/verkko_oppimateriaalit/pukeutumisen_tie (7.2.2012)

yksilöllisestä identiteetistä, elämäntavasta, arvoista ja asenteista. Pukeutumisen kautta voimme ottaa kantaa, protestoida tai hyväksyä. (Koskennurmi-Sivonen ym. 2000, 271–273.) Lopullinen valinta on jokaisella itsellään: haluammeko erottautua vai samaistua toisiin ihmisiin. (Laiho & Leino 1988, 54–59.)

3.3 Pukeutumiskuvan rakentuminen ja merkityksellistyminen

Tanssillinen voimistelu on esittävän taiteen osa, jossa puvustus korostuu lavastuksen ollessa usein hyvin minimalistinen.

Minna Uotilan (1994, 61, 83.) mukaan pukeutumiskuva-käsite viittaa sanojen 'pukeutuminen' ja 'kuva' yhteisiin ominaisuuksiin; vaatteet, asusteet, niiden yhteensopivuus ja käyttöominaisuudet. Pukeutumiskuvan lähtökohtana on kuvantekijän visio tulevasta teoksesta.

Pukeutuminen ilmentyy arkielämässä ihmisen vaatetuksena, joka on fyysisen todellisuuden ja pukeutumiskuvan perusta. Pukeutumisella, kehon muodoilla ja liikkumisella pyritään kuvaamaan omaa persoonallisuutta. Pukeutuminen sisältää tietoisia valintoja, joilla haluamme viestiä muille jotakin omasta itsestämme. (Virtanen 2008, 89–90.)

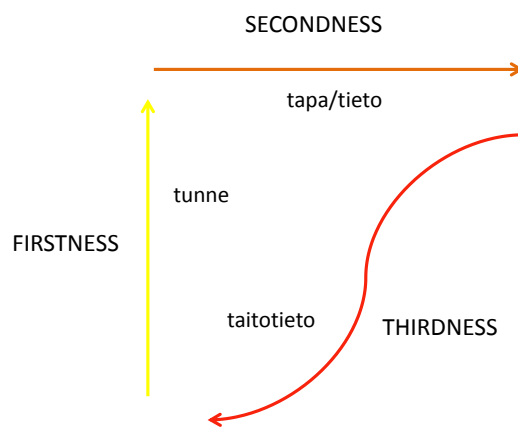
Kuvantekijän käsitys pukeutumiskuvan sisällöstä ohjaa vaatevalintoja. Valinnat perustuvat semioottiseen taidekäsitukseen: ennalta opitut merkitykset, kulttuurille ominaiset symbolit ja elementit. (Uotila 1994, 43, 49.)

Semantiikassa pukeutumisen yksiköt pyritään rinnastamaan merkkiin, kieleen ja tekstiin. Pukua voidaan tarkastella merkkijärjestelmänä, verrata sitä suurempiin kulttuurijärjestelmiin ja jäsentää pukeutumiskuva kokonaisuudessaan. Kohteen ymmärtämistä helpottamaan voidaan eritellä sen ikoninen, indeksinen ja symbolinen merkitys: ikoni ja kohde muistuttavat jollakin tavalla toisiaan (valkoinen vaatetus/sairaanhoitaja). Indeksiksi yhdistää toisiinsa yleisellä tasolla tunnetut kohteet (kruunu/prinsessa). Symboli kertoo kulttuurista opitun koodin mukaiset sosiaaliset yhteydet varsinaiseen kohteeseen (liperit/pappi). (Uotila 1994, 21, 54.)

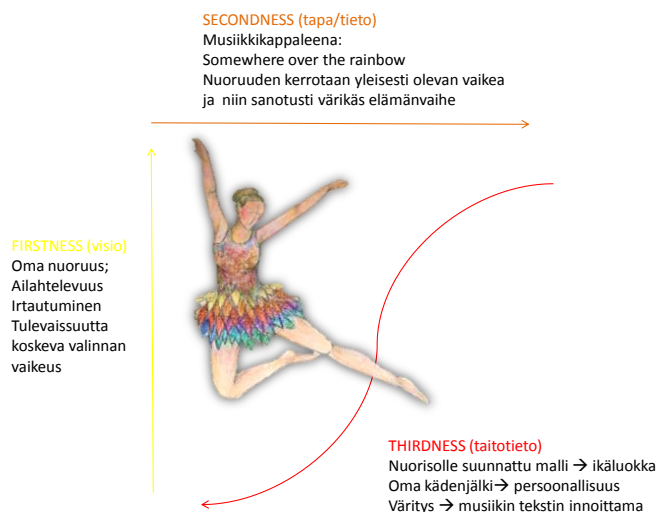
Uotila (1994, 100–101.) kuvaa pukeutumiskuvan syntyprosessia lainaten Charles Peircea, joka on määritellyt fenomenologisen havainnoinnin kolmeen eri tasoon: *Firstness*, *Secondness* ja *Thirdness* (Kuvio 4., s.21). Kuvantekijälle *Firstness* on pukeutumiskuvan tekemisen motiivi ja tunteeseen pohjautuva spontaani näkemys.

Secondness-tasolla kuvantekijän valintoja ohjaavat tiedostetut kulttuuriset tavat ja tiedot, joiden kautta hän ymmärtää ilmaisukielen semanttiset eli merkitykselliset suhteet (pusero/paitapusero). Thirdness-taso yhdistää kaksi edellä mainittua tasoa suhteuttaen ne pukeutumiskuvan toteuttamisen resursseihin: taloudellisiin, sosiaalisiin, fysiionomisiin resursseihin sekä tapakulttuuriin.

Kokija saattaa lapsen tavoin kuvata näkemäänsä tunnepohjalta saavuttamalla Firstness-tason, joka ehkä jalostuu pukeutumiskuvan osa-alueiden erittelyyn yhteiskunnallisten tapojen mukaan. Jos kokija osaa tunnistaa pukeutumiskuvasta vertauskuvalliset ominaisuudet, hän saavuttaa Thirdness-tason. (Uotila 1994, 101.)

Kuvio 4. Pukeutumiskuva ja fenomenologiset kategoriat. (Uotila 1994, 101)

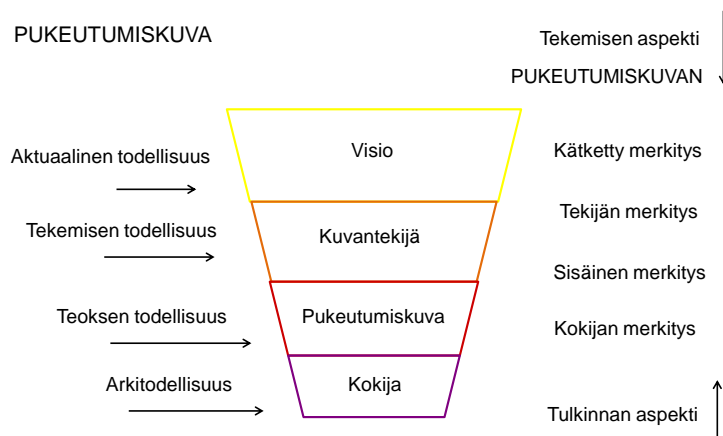

Kuva 1. Nuoruuspuku ja fenomenologisen havainnoinnin eri tasot. (Uotilaa mukailten, Johanna Saarinen)

Esimerkkinä Nuoruus-asussa (Kuva 1., s.21) Firstness-taso herätti paljon muistoja oman murrosiän varrelta; tunteet, tapahtumat, ulkonäkö. Ensimmäisenä mieleeni tulivat ailahteleva mieliala, itsenäistyminen sekä tulevaisuutta koskevat valinnat. Secondness-tasolla pohdin miten nuoruutta yleisesti kuvataan, mitä toiset ihmiset siitä ajattelevat (koreografi, kysely) ja mitä käyttämäni aineisto siitä mainitsee. Näiden perusteella nuoruus tiivistettynä on hyvin värikäs ja haastava elämänvaihe. Thirdness-tasolla pyrin yhdistämään molempien edellä mainittujen tasojen ominaisuuksia soveltaen ne vaatteenvalmistusprosessiin; materiaalit, ompelutaito. Esimerkiksi koreografian musiikkina on kappale ”Somewhere over the rainbow”, jonka tekstin mukaan valitsin pukuihin sateenkaaren eri värit. Värien vaihtelu viittaa myös nuoren värikkääseen ajatusmaailmaan ja tunneskaalaan. Toteutuksessa halusin ilmentää omaa kädenjälkeä maalaamalla materiaalit itse, jotta lopputuloksesta tulisi entistä persoonallisempi. Malliltaan halusin puvun olevan selkeästi nuorisolle suunnattu.

Pukeutuminen ei ole pelkkää pintaa tai funktionaalista toimintaa, joka peittää ja lämmittää kehoa. Pukeutuminen on tapa artikuloida ihmisvartalo kulttuurisesti. Pukeutuminen ei ole vain todellisen identiteetin verhoamista vaan antaa keholle merkityksiä, joita sillä ei muuten olisi. Ihmisen sukupuoli, ikä, sosiaalinen asema ja kuuluminen tiettyyn yhteisöön käyvät ulkoisesti ilmi pukeutumisesta ja samalla myös rakentuvat ja merkityksellistyvät siinä. (Turunen 2011, 4.)

Uotila (1994, 13, 37.) jakaa pukeutumiskuvan neljään eri pääulottuvuuteen (Kuvio 5.): kuvantekijän merkitys, kokijan merkitys, teoksen sisäinen merkitys ja teoksen kätkeyty merkitys.

Kuvio 5. Pukeutumiskuvan merkityksellistyminen. (Uotila 1994, 34)

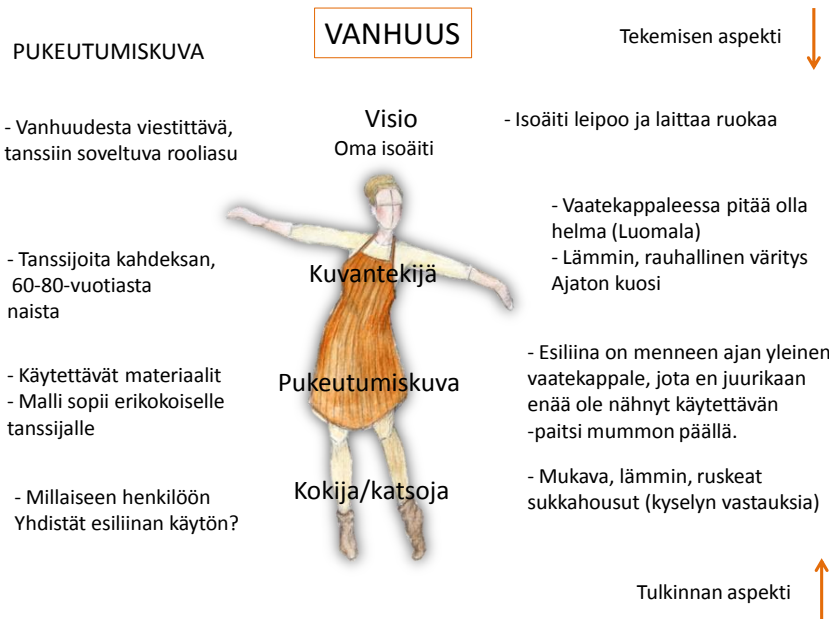
Pukeutumiskuvan lähtökohtana on kuvantekijän oma näkemys haluamastaan aiheesta eli visio. Visiosta kuvantekijä toteuttaa alustavan, konkreettisen, muille esiteltävän tuotoksen, luonnoksen. (Salmela 2004, 35.) Tässä projektissa kuvantekijöinä ovat koreografi Johanna Luomala sekä minä itse.

Kuvantekijän tavoitteena on tuoda pukeutumiskuvassa esille omat päämääränsä ja toimintansa perusteet. Tämä ei kuitenkaan riitä luomaan tarkoituksenmukaista pukeutumiskuvaa, vaan Uotilaa (1994, 35, 84.) mukailleen pukeutumiskuva saa todellisen merkityksensä vasta, kun kuvantekijän ja kokijan yksilölliset merkitykset kohtaavat toisensa.

Kokija tulkitsee kuvan oman sisäisen symbolisen systeeminsä perusteella jo ennen kuin kuvaa tietoisesti arvioidaan. Se, mitä katsoja lopulta haluaa kuvassa nähdä, riippuu kokijan omasta tulkintatarpeesta. (Koskennurmi-Sivonen ym. 2000, 271.) Vasta kokijan tietoisuus antaa pukeutumiskuvalle mielen, joka on pukeutumiskuvan koettu merkitys. (Uotila 1994, 38.)

Pukeutumiskuvan sisäinen merkitys tulee esiin siinä, että kuvantekijä perustaa ilmaisunsa vaatetuksen merkkijärjestelmään ja hyödyntää sitä joko sellaisenaan tai tahallisesti väärinä. (Uotila 1994, 38.)

Pukeutumiskuvan kätketty merkitys on elämyksellistä ainesta, joka sisältää esimerkiksi muistoja tekijän omasta henkilökohtaisesta elämästä ja vaikuttaa spontaanisti kuvantekijän ratkaisuihin. Siksi Uotila (1994, 38.) painottaakin, ettei teoksen piilevää merkitystä voida tutkitusti selittää, vaan jää kysymys teoksen ”piilevästä merkityksestä” ratkaisematta.

Kuva 2. Pukeutumiskuvan merkityksellistyminen Vanhuus-asussa. (Uotilaa mukaillen Johanna Saarinen)

Vanhuus-asun (Kuva 2.) (aktuaalinen todellisuus) suunnittelussa tuli heti mieleeni oma isoäitini (visio). Pukua suunnitellessa mietin hänelle ominaisia luonteenpiirteitä, ruumiinrakennetta ja harrastuksia (kätkeyty merkitys). Luonteeltaan mummo on lämmin ja rauhallinen. Ruumiinrakenteeltaan hän on hiukan pyylevä ja lyhyt, joten malliltaan vaate saisi olla väljä. Väriksi halusin jonkun lämpimän sävyn, mutta en liian kirkasta. Materiaaleista löysin oranssipohjaisen, raidallisen puuvillan. Paitsi että materiaalin väri miellytti minua myös raitakuosin ajattomuus korosti ikää ja aikaa osuvasti. Alkuun kuulin myös koreografi Luomalan toiveita (teoksen tekijän merkitys) ja tarkempia tietoja esiintyjien määrästä, iästä ja kokoluokasta. Luomala halusi vaateen olevan hame-/mekkomallinen, koska toivoi siihen leveähköä helmaa. Tanssijoita oli kahdeksan 60-80-vuotiasta naista, kooltaan melko pieniä (tekemisen todellisuus). Asujen valmistusta ajatellen tuli minun suhteuttaa suunnitelmat omaan taitotasooni, käytettäviin materiaaleihin sekä aikatauluun (teoksen todellisuus). Mallin oli hyvä olla melko simppele, koska aika oli rajallinen ja tanssijoiden koko vaihteli jonkin verran, joten esiliina soveltuisi hyvin erilaisille vartaloille. Asun sisäistä ja kokijan merkitystä pohdin vertailemalla eri vaatekappaleita ja suhteuttamalla niiden ominaisuuksia aineisto- ja kyselymateriaaliin. Kyselystä nousivat toistuvasti esiin vanhuuden rauhallisuus ja tyyneys. Kyselyssä mainittiin myös asusteita, jotka liitettiin automaattisesti vanhempaan ikäluokkaan, kuten ruskeat, paksut sukkahousut. Pohdin myös vaatteiden käyttöä tilanne- ja aikakohtaisesti jonka perusteella pyrin

tekemään lopullisen vaatevalinnan (arkitodellisuus). Valitsin esiliinan, koska mielestäni se esiintyy yleisesti vanhemman ikäluokan asusteena, yhdistäen värimaailmallaan, kankaan kuosilla ja käyttötarkoituksellaan kaikki edellä mainitut huomiot.

Uotila (1994, 38.) korostaa, että katsojaa ajatellen pukeutumiskuvalla ja näyttämöpuvulla on hyvin merkittävä osuus teoksen kerronnassa. Puvulla pystytään viestittämään paljon asioita liittyen esityksen yleiseen maailmaan ja tarinan juoneen ja sen kulkuun. Puvun on sanottu olevan jopa lavastusta merkittävämpi osa-alue, sillä esimerkiksi ainoastaan puku voi tehdä eron eri roolihahmojen välille. Erityisesti tanssiteoksissa puvun merkitys korostuu, sillä muita lavasteita tai rekvisiittaa ei juurikaan käytetä. (Lyyra 1988,94)

On lähes mahdottomuus pystyä luomaan minkäänlaista yleiskuvaa siitä, miten esimerkiksi juuri identiteettiin liittyvät teemat saataisiin yleisesti ymmärrettävään muotoon. Uotila (1994, 35.) toteaaakin ettei kuvantekijä voi takuuvarmasti saattaa varmoja viestejä kokijan tietoisuuteen, vaan tulkinta voi olla hyvinkin erilainen kuin mikä sen tekemisen näkökulma on ollut.

Toimivan kommunikaation edellytyksenä on, että molemmilla osapuolilla on yhtäläinen käsitys huomioitujen asioiden merkityksistä. Tätä kutsutaan symbolisen vuorovaikutuksen perspektiiviksi, jossa sosiaalinen vuorovaikutus edesauttaa ihmisen persoonallisten merkitysten välittymistä toiselle ihmiselle. (Koskennurmi-Sivonen ym. 2000, 273.)

Projektin alkuvaiheessa olin hyvin huolissani siitä, ettei katsoja ymmärräkään vaatteella hakemaani viestiä ja tehtävä epäonnistuisi täysin. Uotila (1994, 80–89.) huomauttaa kuitenkin tekstissään, että vaikka onnistuneen pukeutumiskuvan edellytys on saavuttaa samankaltainen viesti katsojassa kuin sen rakentajassakin, tulee sen erityisesti olla henkilökohtaisesti merkittävä ja tekijänsä näköinen.

3.4 KVALITATIIVISET TIEDONHANKINTAMENETELMÄT

Opinnäytetyötä tehdessäni käytin muutamia eri tietolähteitä ja tiedonhankintamenetelmiä, löytääkseni työlleni monipuolista ja vaihtelevaa taustatietoa. Projektin alussa selvitin etenkin naisen identiteettiä. Mitä identiteetillä tarkoitetaan? Mitä se pitää sisällään ja millainen merkitys sillä on (nyky)naisen elämässä? Mitkä asiat siihen vaikuttavat ja mitä tekemistä sillä on jokapäiväisen

elämän kanssa? Lisäksi perehdyin kokonaisuutena pukeutumiskuvan luomiseen, näyttämö- ja tanssipuvun suunnittelemisen ja toteuttamisen vaatimiin ominaisuuksiin sekä näiden merkityksiin.

Työn toteutuksen onnistumista ajatellen oli mielestäni hyvä lisä ja välttämätön tuki hakea aineistoa kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien, kyselyn sekä konkreettisen havainnoinnin kautta.

Kvalitatiivinen tutkimustapa kuuluu laadullisiin aineistohankintamenetelmiin. Tutkimuksen lähtökohtana on todellinen elämä ja valitun kohteen kokonaisvaltainen tarkkaileminen. Tutkimus ei todenna tosiasioita, vaan selvittää, mikä asia ilmiössä korostuu ja toistuu tarkasteltaessa sitä yleisellä tasolla. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara. 1997, 157, 177.)

Kyseisessä menetelmässä aineisto kootaan valitulta satunnaisotokselta, eikä se perustu valmiiseen teoriaan tai olettamukseen. Otoksen suuruudella ei tässä tapauksessa ole merkitystä, koska tavoitteena ei ole etsiä tilastollisia säännönmukaisuuksia. Aineistohankinta toteutetaan todellisissa, luonnollisissa tilanteissa käyttäen ihmistä tiedonkeruun lähteenä. (Hirsjärvi ym. 1997, 160, 176.)

Kyselyn ja havainnoinnin kautta saatavat aineistot palvelivat tarvitsemaani tiedonhankintaa, koska tutkimuksen tavoite on ymmärtää tutkimuskohdetta; naisen identiteettiä ja tanssia.

3.4.1 Havainnointi

Havainnointi on tutkimusmenetelmänä ainutlaatuinen ja kertoo muista tutkimustavoista poiketen mitä todella tapahtuu. Havainnointia tehdään luonnollisessa ympäristössä ja siitä saatava tieto on suoraa ja välitöntä. (Hirsjärvi ym. 1997, 208.)

Havainnoinnilla on kaksi eri lajia: systemaattinen ja osallistuva havainnointi. Omassa työssäni käytin hyväksi molempia menetelmiä. Systemaattinen havainnointi toteutetaan tietyssä paikassa määrääkaaan, tässä tapauksessa teoksen tanssiryhmän harjoituksissa. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on itse osa tutkittavaa kohderyhmää, itse kuulun kohderyhmään naiset. (Hirsjärvi ym. 1997, 210-211.)

Kuva 3. Esityksen tanssijattaret koostuvat eri-ikäisistä naisvoimistelijoista.

Kaiken kaikkiaan havainnointi tutkimusmenetelmänä oli huomaamaton ja moniulotteinen tiedonkeruuvaihtoehto. Tanssiharjoituksia ja koreografioiden rakentumista seuraamalla ymmärsin liikkeen ja asujen keskinäiset vaatimukset.

Projektin varrella oli hauska huomata, kuinka kiinnitti eri asioihin huomiota. Monikaan tyttö tai nainen ei kävellyt ohitseni ilman, että olisin mielessäni analysoinut hänen pukeutumistaan tai huomioinut vaatteiden mielenkiintoista yksityiskohtaa yrittäen selvittää, miten sen voisi tehdä ja mitä sillä voisi kertoa. Lisäksi tein havaintoja luonnosta, musiikista ja ympärillä pauhaavista medialähteistä.

Systemaattinen havainnointi lähti liikkeelle suunnitteluprosessin myötä, kun kävin katsomassa tanssiryhmän harjoituksia paikan päällä (Kuvat 3. ja 4., s.28). Tarkoitukseni oli kiinnittää huomiota erityisesti tanssiliikkeisiin, musiikkityyliin ja rytmiin hahmottaakseni pukujen ergonomiaan liittyviä ominaisuuksia.

Havainnoinnin tallentamiseksi tein muistiinpanoja ja otin valokuvia. Kirjoitin ylös huomioitavia asioita, joita muutoin oli vaikea hahmottaa, muistaa tai saada selville. Esimerkiksi Media-teemassa on useita erivärisiä asuja. Koreografi Luomala kehotti huolehtimaan, että vaatteiden värijakauma näyttää lavalla tasapainoiselta. Valokuvasin kyseisen esityksen ja kuvien perusteella kirjasin tanssijoiden oikean järjestyksen.

Kuva 4. Media-teemassa harjoitellaan poseeraamista.

3.4.2 Kysely

Ennen lomakekyselyyn päätymistä mietin myös muita tapoja kerätä tietoa. Teemahaastattelukin olisi ollut hyvä vaihtoehto, jossa olisin pystynyt rajaamaan kysymykset tietyn aihepiirin ympärille, mutta se myös edesauttaa vastausten johdattelua haluttuun suuntaan. Päädyin lopulta kyselytutkimukseen, jonka toteuttaminen oli nopeampaa ja mahdollisti vastausten saamisen useammalta henkilöltä. (Hirsjärvi ym. 1997, 190.)

Kyselyn tarkoituksena oli saada aineistoa siitä, millainen merkitys pukeutumisella on suomalaiselle nykynaiselle? Millaisia ominaisuuksia hän vaatteissaan arvostaa ja mihin hän erityisesti kiinnittää huomiota vaatteita valitessaan? Lisäksi esitin heille suoraan tanssiesityksiin valitut identiteetteet, joita pyysin kuvailemaan muutamalla sanalla, naiseuden näkökannalta.

Valitsin kyselyyn 25 naista ja tyttöä, iältään 16-75 vuotta. Kiinnitin huomiota siihen, että henkilön ammatti, harrastukset, asuinpaikka ja elämäntyyli erottuivat toisistaan. Tiukan aikataulun vuoksi kokosin vastaajaryhmäni tuttavista sekä tuttavan tuttavista. Näin oletin saavani vastaukset varmimmin.

Muotoilin kysymykseni niin, että ne olisivat ymmärrettäviä, niihin olisi helppo vastata, ja että saadut vastaukset olisivat suoranaisesti yhdistettävissä pukusuunnittelu-prosessiini.

Kysymyksen tarkka kohdentaminen ja mahdollisuus vastata lyhyesti edesauttoivat sitä, että kaikilla oli aikaa vastata kyselyyn. Jos vastaus olisi pyydetty enemmän aikaa vaativan esseen muodossa, olisi moni vastaus jäänyt ehkä saamatta.

Kyselylomake liitteenä (Liite 2).

Kyselymenetelmä osana tiedonhankintaa oli mielestäni merkittävä osa suunnitteluprosessia. Todennäköisimmin esityksen katsojat ovat nimenomaan tämän päivän eri-ikäisiä naishenkilöitä. Projektissa ja pukusuunnittelijana työni tavoite on erityisesti palvella katsojaa ja tuottaa hänelle omalta osaltani elämyksellinen taidekokemus.

3.4.3 Vastausten analysointi ja yhdistäminen pukusuunnitteluun

Suunnittelijalla on oma, vahva näkemys sekä taito toteuttaa ja visualisoida aihe omalla tyylillään. Kyselyn tarkoituksena ei ollut yleistää esille tulleita ajatuksia tai hylätä omia ideoita, vaan hakea tukea lopullisten suunnitelmien viimeistelyyn. Oli kiintoisaa verrata omia käsityksiä toisten ihmisten ajatusmaailmaan. Pääosin saamani vastaukset olivat samankaltaisia henkilön ikään tai ammattiin katsomatta, mutta yllättäviäkin vastauksia tuli eteen. Identiteettiteemoista Äitiyden kohdalla vastausten erot näkyivät selkeimmin.

Käsittelen kunkin teeman vastauksia ja vaikutteita luvussa kuusi, puvun syntyprosessin kuvauksen yhteydessä. Seuraavassa kokoon vastausten mukaiset päähuomiot yksilön vaatevalintoihin vaikuttavista tekijöistä. Vastauksissa mainittuja yleisiä seikkoja käytin myös oman suunnitteluni lähtökohtina.

Väri oli poikkeuksetta jokaisen vastaajan mielestä vaateen tärkein ominaisuus ja ratkaiseva valintaperuste. Värin perusteella vastaajat kertoivat kiinnittävänsä huomiota yksittäiseen vaatekappaleeseen. Värin valintaan vaikutti suurelta osin se, miten se sopi yhteen yksilön omien piirteiden, ihon, hiusten värin tai jo olemassa olevien vaatteiden kanssa. Ajattomia vaatekappaleita kerrottiin ostettavan lähinnä neutraaleissa perusväreissä, kun taas käyttövaatteiden, kuten T-paitojen kohdalla kiinnitettiin enemmän huomiota sesonkiväreihin. Samaan asukokonaisuuteen naiset eivät halunneet yhdistää useita eri värisävyjä.

Vaateen muotoa kukaan ei tuntunut ajattelevan olennaisesti. Oman vartalon koosta huolimatta muodottomia, telttamaisia vaatteita ei haluttu peittämään vartalon

ongelmakohtia, esimerkiksi lantiota tai vatsan seutua. Vastausten perusteella voisi päätellä, että pääasiassa vaatehankinnat tehdään persoonan tunnepohjalta, tarpeen ja käyttötilanteen mukaan.

Yksityiskohdista mainitessaan vastaajat olivat mielestäni yllättävän yksimielisiä ja tyrmääviä. Jokainen piti vaateen yksityiskohtaa hyvänä lisäominaisuutena, mutta sen piti olla vain pieni ja melko huomaamaton, esimerkiksi kuvio, koru tai normaalista poikkeava leikkaus.

Vaateen valmistusmaalla tai ekologisuudella ei tuntunut olevan juuri minkäänlaista vaikutusta vaateen valintaan. Eritoten parikymppiset opiskelijat halusivat kiinnittää enemmän huomiota vaateen ekologisiin ominaisuuksiin, mutta kokivat, että ympäristöystävälliset vaatekappaleet ovat ainakin toistaiseksi vielä turhan hintavia.

Valmistusmaan merkityksettömyyttä perusteltiin esimerkiksi sillä, että todellisuudessa vaate on valmistettu useassa eri maassa, eikä ”made in ” – lappu kerro totuutta asiasta. Esille nousi myös paljon puhuttu lapsityövoiman käyttö ja ristiriita siitä, mitä lapselle tapahtuu, jos hän menettää nyt vaateteollisuudesta saamansa palkan.

Vaateen materiaali ja merkki kertovat käyttäjälle tuotteen laadusta. Silti kukaan ei myöntänyt ostavansa vaatetta tietyn merkin perusteella. Muutama mainitsi valitsevansa tunnetun takki- ja kenkävalmistajan tuotteen, olettaen sen kestävän hyvänkuntoisena käytössä pidempään. Eräs henkilö jopa kieltäytyi käyttämästä vaatteissaan tunnistettavia logoja, sillä koki ne liian leimaaviksi ja persoonattomiksi.

Ergonomia vaateen ominaisuutena oli vieras käsite, eikä moni osannut vastata siihen laisinkaan. Osa vastaajista osasi arvostaa vaateen mukavuutta ja käytännöllisyyttä.

Vastausten yhteenvetona keskitin suunnittelussani huomioni vaateen väriin ja materiaaliin. Mitä voin niiden kautta tuoda esiin ja millaisia mielikuvia eri pinnat tai kuosit herättävät? Mahdollisuuksien mukaan yritin myös huomioida tanssijan omia, yksilöllisiä ominaisuuksia: vartalon muotoa, ikää, hiusten ja ihon väriä.

Muiden ikäisten tavoin arvostan vaateen ekologisia ominaisuuksia korkeahkosta hinnasta huolimatta. Onneksi voin tässä projektissa omalta osaltani edistää ympäristöystävällistä ajattelutapaa hyödyntämällä puvustuksessa kierrätettyjä ja käytettyjä materiaaleja.

4 PUKUSUUNNITTELIJA JA ESIINTYMISASUN LUOMISPROSESSI

Pukusuunnittelija kuuluu elokuvan, teatterin tai tv-tuotannon taiteelliseen työryhmään. Pukusuunnittelijan tehtävänä on osallistua esityksen/teoksen henkilöhahmojen tulkintaan; suunnitella ja piirtää näyttelijöiden kokonaisilme: roolihahmo, asut eli puvustus, maski ja kampaukset. Sanotaan, että hän on esiintyjän visuaalisen hahmon asiantuntija ja on vastuussa pukujen muodostamasta kokonaiskuvasta. Lisäksi hän huolehtii työn teknisestä organisoinnista sekä käytettävissä olevasta budjetista.³

Suuremmissa projekteissa pukusuunnittelijalla on mahdollisuus käyttää apunaan taiteellisia ideoita toteuttavaa teknistä henkilökuntaa: ompelijoita, puvustajaa, pukuhuoltajaa sekä mahdollisesti omia assistentteja. Kaikissa edellä mainituissa työtehtävissä voi tuotannon koosta riippuen työskennellä useampiakin ihmisiä.⁴

4.1 Pukusuunnittelun lähtökohta

Pukusuunnittelija aloittaa työnsä lukemalla esityksen käsikirjoituksen. Käsikirjoitus luetaan useita eri kertoja. Gillette (2006, 23) kehottaa perehtymään tarinaan vähintään kolme kertaa. Ensimmäisellä kerralla lue tarina läpi vain hivin vuoksi. Tutustu esityksen tarinaan ja tunnelmaan, sen roolihahmoihin ja niiden välisiin ihmissuhteisiin.

Toisella lukukerralla keskity huomioimaan asiat, jotka erityisesti herättävät sinussa tunteita sekä visuaalisia ja rakenteellisia mielikuvia. Kirjaa ajatukset ylös joko kirjoittamalla tai piirtäen. Ensimmäiset huomiot saattavat olla hyvinkin oleellisia ajatellen mitä tahansa suunnitteluhaastetta. (Gillette 2006, 23)

Kolmannella lukukerralla keskity vaateen käytännön ominaisuuksiin, kuten budjettiin ja tarinan etenemiseen vaihe vaiheelta. On esimerkiksi mietittävä, voidaanko vaatteet vaihtaa lavan takana vai pitääkö roolihenkilön ilme pystyä muuttamaan lavalla ollessa. (Gillette 2006, 23)

Luettuaan käsikirjoituksen pukusuunnitteluja kerää luonnostensa ja muistiinpanojensa lisäksi kuvamateriaalia alustavista suunnitelmistaan. Kuvien avulla hän pyrkii konkreettisesti hahmottamaan sekä itselleen että muille esityksen

³ Elokuvatuotannon verkko-oppimateriaali,
Saataavissa: <http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/lavastus/puvustaja.jsp> (7.2.2012)

⁴ Elokuvatuotannon verkko-oppimateriaali,
Saataavissa: <http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/lavastus/puvustaja.jsp> (7.2.2012)

kokonaistunnelmaa, yksittäisiä roolihenkilöitä ja niitä ympäröivät värimaailmat. (Salmela 2004, 35.)

Ennen suunnitteluprosessin aloittamista hankin lähtökohta-aineistoksi naiseutta ja naisen identiteettiä käsittelevää kirjallisuutta ymmärtääkseni paremmin työn psykologiset lähtökohdat. Lisäksi tutustuin näyttämöpuvustusta käsittelevään materiaaliin, josta selvitin näyttämöpuvun oleelliset vaatimukset ja merkityksen.

Käsiohjelman kansilehdeksi (Kuva 5.) oli koottu aikakauslehtien sekalaisia, naiseuteen liittyviä kuvia ja otsikoita. Kuvien naiset ovat kauniita ja teksteissä korostuvat naiseen kohdistuvat ulkonäköpaineet ja ikuinen miellyttämisen tarve. Nämä kuvakollaasit toimivat minulle eräänlaisina ideatauluina ja antoivat konkreettista suuntaa omille suunnitelmilleni.

Kuva 5. Käsiohjelman kansilehtiä. (Kollaasit koonnut Johanna Luomala)

4.2 Esiintymisasu – näyttelijästä roolihenkilö

Gilletten mukaan (2008, 442–449.) esiintymisasun tarkoitus on välittää tietoa esityksen teemasta ja juonesta sekä tuoda esille jokainen, yksittäinen roolihenkilö omana persoonanaan. Näitä ominaisuuksia ilmentääkseen tulee suunnittelijan huomioida työprosessissaan vaateen psykologisia, objektiivisia sekä käytäntöön liittyviä asioita.

Esityksen käsikirjoitus sekä ohjaajan toiveet suuntaavat vahvasti pukusuunnittelijan toimintaa. Puvut ilmentävät aina koko työryhmän yhteisiä päämääriä, mutta ennen kaikkea suunnittelijan omaa visuaalista kieltä. (Salmela 2004, 64–65.)

Gillette (2008, 446.) muistuttaa, että esiintymisasun on miellyttävä paitsi esityksen ohjaajaa ja puvun suunnittelijaa. Tärkeä se on ennen kaikkea itse esiintyjälle. Puku määrittelee näyttelijän/esiintyjän persoonan ja vaikuttaa näyttelijän koko ulkoiseen olemukseen. Pukua suunnitellessa tulisi ensisijaisesti huomioida näyttelijän oma persoona, josta koko varsinainen roolihahmo saa alkunsa.

Puku on esiintyjän tärkeimpiä työkaluja ja määrittää pitkälti esiintyjän roolihenkilön persoonan ja ulkoisen olemuksen. Jos puettava vaate tuntuu käyttäjästään vastenmieliseltä, saattaa esiintyjän roolisuoritus kärsiä merkittävästi. Vaatteesta voidaan myös tahallisesti tehdä epämiellyttävä, kun sillä halutaan ilmentää negatiivisia tunteita. (Gillette, 2008, 446, 448.)

Iltasen (2007, 100.) mukaan vaatesuunnittelijan olennainen taito on pystyä rakentamaan esiintyjälle ihanteellinen vaatekokonaisuus kokoon, ikään tai muihin yksilöllisiin ominaisuuksiin katsomatta. Suunnittelijan kuuluu tietää, millaisia vaikutuksia eri väreillä, materiaaleilla tai yksityiskohtien yhdistämisellä on.

Puvun merkityksen esille tuomiseksi on pukusuunnittelijan tunnettava pukeutumisen tulkitsemiseen liittyvä niin kutsuttu peruskoodisto. Puvun tutkimuksen lähtökohtana on sen arkitodellisen pukeutumisen merkityssisältö ja sen tutkimus. (Uotila 1992, 41–42.)

Kokonaisuutta ajatellen erityisesti tanssillisessa voimistelussa puvun visuaalisuudella on merkittävä rooli, kulissien ollessa vähäiset. (Lyyra 1988, 94.) Lisäksi esiintymisasu ei saa olla ristiriidassa ohjelman teeman kanssa, vaan asun pitää tukea liikkeen tekniikkaa ja näyttävyyttä. (Koskela & Ahlqvist 2001, 22.)

Omassa suunnittelussani kiinnitin paljon huomiota yksittäisen vaateen valintaan ja sen oletettavasti välittämään viestiin. Lähes jokaiselle vaatekappaleelle on oletamus, kuuluuko se mies- vai naishenkilölle. Esimerkiksi mekot, hameet ja tunikamaiset yläosat mielletään lähes poikkeuksetta naisen vaatekappaleiksi. Samoin punaiset, keltaiset ja violetit värisävyt liitetään useimmiten naisten maailmaan, vaikkakin nykypäivänä raja on häilyväisempi kuin ennen. Muodoltaan naisen vaate on työistuva tai ylisuuri, kun taas miesten vaatteet ovat siltä väliltä. (Gillette 2008, 443.)

Projektin aikana huomasin, että ryhmälle yhtenäistä puvustusta suunniteltaessa on hankalaa huomioida jokaisen esiintyjän yksilöllisiä piirteitä. Tämän vuoksi päädyin tekemään joihinkin koreografioihin useita erilaisia asuja, koska värien ja materiaalien ansiosta kokonaisuudesta tuli silti yhtenäinen. Myös koreografi Luomala kannatti mallien vaihtuvuutta. Pukusuunnittelijallekin tämä monipuolisuus oli mielekkäämpi vaihtoehto kuin sarjatuotanto. Lopullisista asuista olen pyrkinyt kokoamaan neutraalin ja tasapainoisen kokonaisuuden.

4.3 Ideasta toteutukseen

Esiintymisasiin ja puvustuksen tekemiseen vaikuttavat monet eri tekijät, kuten esityspaikka, vaateen ergonomiset vaatimukset ja käytettävissä oleva budjetti.

Teatteri- ja elokuvaprojektit keskitetään usein tiettyyn aikakauteen ja pukusuunnitteluun haetaan vaikutteita suoraan pukuhistoriasta. Jokaisella aikakaudella on ollut omat pukeutumistyylinsä, jotka ovat yleisesti tunnettuja ja erotettavissa toisistaan esimerkiksi vaateen värin, silhuetin ja yksityiskohtien perusteella. Entisaikaan ihmisen yhteiskunnallista asemaa haluttiin korostaa enemmän kuin nykyisin. Luokkaero saatiin näkyviin pukeutumisen ja vaatteiden kautta. Työläiskansa pukeutui hyvin yksinkertaisesti ja käytännöllisesti, kun taas ylempiosaiset halusivat korostaa omaavansa vapaa-aikaa ja pukeutuivat hyvinkin runsaisiin muotoihin, rimpsuihin ja röhelöihin. (Gillette 2008, 442, 445–448.)

Omassa työssäni en tietoisesti keskittynyt ajan pohtimiseen, vaan etenin suunnitelmissani enemmänkin tunnepohjalta ja hain vaikutteita teemoihin liitettyjen adjektiivien kautta. Jälkeenpäin ajatellen puvuissa tulee kuitenkin näkymään ajan merkitys. Alitajuisesti tulee ottaneeksi vaikutteita ympärillä olevista vaatteista, joten tämän päivän muoti saattaa hyvinkin näyttäytyä lopullisissa puvuissa.

Usein kuvitteellisissa esityksissä aika kuluu vauhdilla ja roolihenkilöt ikääntyvät jopa kymmeniä vuosia. Tärkeä huomio pukusuunnittelijalle onkin, että puvun on kasvettava roolinsa mukana. Vaateen värin, tyylin ja vaateen istuvuuden perusteella luomme jo vahvoja mielikuvia roolihahmon iästä. Gillette toteaa esimerkiksi paljaan ihon olevan hyvä vertailukohta: mitä runsaammin ihoa on näkyvissä, sitä nuorempi henkilö on kyseessä. (Gillette 2009, 443, 445-446.)

Luomalan koreografioissa roolihenkilöt eivät varsinaisesti ikäänny, mutta edustavat naisen elämänkaaren eri ikävaiheita. Vanhuus-teeman mekkoessun malli ja väri

yhdistyvätkin menneeseen aikaan, kun taas Nuoruus-asu on paljastavampi ja moderni.

Vaatteen värillä ja materiaalilla pyritään ilmentämään sääolosuhteita, henkilön sosiaalista asemaa tai elämäntyyliä. Lisäksi ne voivat kertoa käyttäjänsä tunteista ja yleisestä mielentilasta: mustaan nahkatakkiin pukeutuneen, lävistellyn naishenkilön oletetaan ajattelevan toisin kuin keltaisessa sifonkimekossa liihottelevaa nuoren tytön. (Gillette 2008, 445, 448.)

Minulle vaateen viesti ilmeni parhaiten värin ja materiaalin kautta. Värivalinnat perustuivat usein psykologisiin merkityksiin, jotka tosin saattavat olla hyvinkin moninaisia. Esimerkiksi Prinsessaunelmissa käytetyt liila ja malva ovat teoreettisesti hyvinkin perustellut värit kuvaamaan kyseistä teemaa. Materiaalina jäykkä tylli teki hameosasta pilvimäisen ilmavan. Koristekivet, satiininauha-, pitsi- ja organza - somisteet korostivat tyttömäisen haavemaista mielikuvaa entisestään.

Esityspaikkana Kuopion kaupunginteatterin sali on melko suuri. Gillette muistuttaakin pukusuunnittelijaa siitä, että näyttämöllä ei kannata korostaa vaateen pieniä yksityiskohtia. Lava ja katsomo ovat kaukana toisistaan ja luultavasti vain murto-osa katsojista erottaa niitä. (Gillette 2008, 448.) Tämän huomioiden olen painottanut oman suunnitteluni väreihin, materiaaleihin sekä vaateen muotoihin.

Puvustuksen budjetti vaikuttaa suoraan vaateen toteuttamismahdollisuuksiin. Valmistetaanko puvut itse alusta loppuun saakka? Vuokrataanko asuja vai ostetaanko ne valmiina? Esimerkiksi räätälöityjen pukujen tekemiseen saattaa olla harvoin resursseja. Niinpä puvut usein vuokrataan tai teetetään vain siinä tapauksessa, että puvuille olisi käyttöä myös tulevaisuuden produktioissa. Perusvaatteita yhä useampi puvusto hankkii kirpputoreilta tai ostaa helposti muokattavia valmisvaatteita. (Gillette 2008, 448.)

Lyyra (1988, 91.) painottaa, että erityisesti tanssijalle on tärkeää, miltä vaate tuntuu ja miten sitä voi käyttää. Asun tulisi korostaa tanssijan parhaita puolia ja huomioida vartalon mahdolliset ongelmakohdat. Esiintymisasua suunniteltaessa pitäisi pystyä kuulemaan tanssijan omia toiveita, koska juuri puvun kautta hänen on mahdollista saada suoritukseensa lisää itsevarmuutta.

Materiaalien osalta tanssivaatteissa suositaan erityisesti joustavia ja kevyitä materiaaleja, kuten trikoota, lycraa ja sifonkia. Visuaalisten ja rakenteellisten ominaisuuksien takia nykyisin käytetään entistä enemmän myös poikkeavia

materiaaleja. Joustavat materiaalit tukevat puvun liikkumavapautta (Kuva 6.) myötäillen tanssijan vartaloa. Suuren ryhmän puvustamista helpotti se, että materiaalin joustavuus salli saman vaatekoon soveltumisen usealle tanssijalle. Kevyt kangas tekee liikkumisesta vaivattomampaa ja ikään kuin elää liikkeen tahdissa.

Kuva 6. Tanssin laajojen liikeratojen vuoksi on pukusuunnittelijan kiinnitettävä huomiota puvun materiaaliin ja ergonomisiin ominaisuuksiin.

Puettavuus on tärkeä osa ajatellen esityksen kulkua. Esittäjällä saattaa olla hyvinkin nopeita vaatteiden vaihtoja tai pukua ei vaihdeta lainkaan, vaan uusi ilme on löydettävä pikaisesti asusteiden avulla. Vaatteen mittasuhteiden lisäksi huomio tulisi keskittää vaatteen kiinnitystapaan ja puettavuuteen - esimerkiksi kun tanssija siirtyy *Prinsessaunelmat* -koreografiasta suoraan *Ammatti*-identiteettiin on vaihdon tapahduttava nopeasti.

Pukusuunnitteluprosessi

<p>Kirjalliset lähteet + Oma osaaminen ja mielikuvat + Kysely- ja havainnointiaineisto + Yhteistyö projektin koreografien kanssa + Valmiit materiaalit + Budjetti</p> <hr/> <p>= lopulliset pukusuunnitelmat</p>

Kuvio 6. Omaan pukusuunnitteluprosessiin vaikuttaneet tekijät.

5 PMS äitejä, tyttöjä, likkoja, naisia, mimmejä, mummoja kaikenlaisia – tarinoita naiseudesta

” ”Prokkis” on ensi äitienpäivänä kaupunginteatterissa järjestettävä Kuopion Reippaan Voimistelijoiden näytös, oikealta nimeltään ”PMS äitejä, tyttöjä, likkoja, naisia, mimmejä, mummoja kaikenlaisia – Tarinoita naiseudesta”. Valmentaja/ ohjaaja/ koreografi Johanna Luomala on kerännyt naisten kertomuksia elämästä ja koonnut kirjoituksista esille nousseita teemoja. Näitä teemoja käsittelemme prokkistreenissä ja draamaprosessien avulla työstämme liikekieltä ja koreografioita. Mielenkiintoinen ja epätavallinen tulokulma. Ja mielenkiintoisia ja epätavallisia ovat myös harjoitukset. Kuluneen syksyn aikana olemme olleet mm. avaruuskoirien nenädiskossa ja tanssineet varpusten naamasalsaa.”⁵

Tytöt samaistuvat ympärillä oleviin naisiin – äitiin, isoäitiin, täteihin, opettajiin, siskoihin, elokuvatähtiin, kirjojen ja lehtien naisiin rakentaessaan kuvaa omasta itsestään tyttönä tai aikuisena naisena. Naisen persoonallisuuden keskeisiä piirteitä ovat epäselvät minän rajat, epävarma tai virheellinen käsitys itsestä ja erillisyyden puute. Naisilla on tapana etsiä itseään suhteesta toisiin ihmisiin. Esimerkiksi tyttöjen käyttäytyminen perustuu enemmän muiden kuin heidän omiin ajatuksiinsa. Kehuja tyttö saakin käyttäytyessään huomaavaisesti, ajattelevaisesti ja toiset huomioiden. (Kuhanen 1996, 74, 110.)

Kuhasen (1996, 147.) mukaan nainen arvostaa rakkautta, keskustelua, kauneutta ja ihmissuhteita. Ja naiset käyttävätkin paljon enemmän aikaa toistensa tukemiseen, auttamiseen ja hoivaamiseen kuin miehet. Heidän minäkuvansa ydintä ovat tunteet ja ihmissuhteiden laatu.

Ruotsalaisen tutkijan Maja Jacobsonin tutkimuskohde on ollut ruotsalaisten naisten identiteetin muodostuminen Ziehen (-91) identiteetti- ja elämäntyylikokeilujen perusteella. Tutkimuksessa ilmenee, että naisen vaatteiden värillä, muodolla ja symboliikalla on suuri merkitys nuorten naisten identiteetin työstämisessä ja elämäntyylin muodostamisessa. Pukeutuminen on heille keino tasapainoilla itsensä kanssa ja tuoda esiin omaa persoonaansa. Hänen mukaansa elämän olosuhteet, kasvatus sekä koulutus ovat jättäneet näkyvimmän jälkensä tutkittavien ulkoiseen olemukseen ja pukeutumisvalintoihin. (Ruohonen 2001, 53.)

⁵ Koreografi Huuskosen blogikirjoitus Savon Sanomien Internet-sivuilla 26.2.2012
Saataavissa:<http://www.savonsanommat.fi/mielipide/blogit/prokkistreenit/736396> (25.2.2012)

Tunnistatko sinä itsesi nainen? Minä ainakin tunnistin itseni. Seuraavaksi käsittelen teokseen valittuja naisen elämänkaaren osa-alueita ja niiden identiteettejä. Pohdin teemaa eri näkökulmista ja kerron, miten kunkin teeman tanssiasu lopulta syntyi ja mitä itse haluan sillä viestittää.

5.1 Poikkeavuus

*'Mä uskon sun teoriaan. Mulla, niin kuin myös sulla ja tolla tuolla, on oikeus olla oman elämänsä sankari. Ylipäättänsä kaikki olennotahan ovat erilaisia, niin sen pitääkin olla. Eikä ketään tulisi verrata toisiinsa, koska eihän se ole mahdollista. Mutta ikävä kyllä arvostelulta ei elämässä voi välttyä. Jos se ei sitten ole pomo tai opettaja niin sitten joku toinen ihminen. Mutta totuus on, ettei eteenpäin jaksaa ellei usko itseensä, usko olevansa erityinen ja hyvä. Se nakertaa syvältä, jos tuntee olevansa muita huonompi.'*⁶

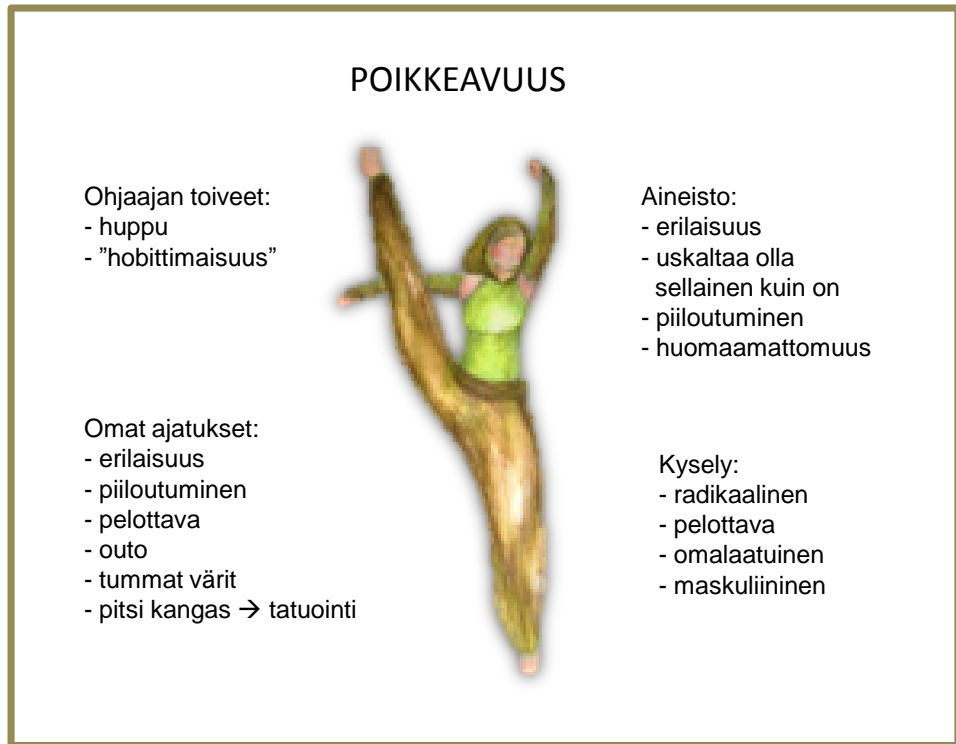
Millainen on poikkeava ihminen? Sen voi käsittää hyvin monella eri tavalla. Itselleni tuli ensimmäiseksi mieleen selvästi omasta kulttuuristamme poikkeavat naishenkilöt. Toisena ajattelin liikuntarajoitteisuutta, johon kiinnittää helposti huomiota kadulla kävellessään. Ajattelen myös, että olemalla poikkeava tulet olemaan myös jollakin tavalla syrjäytetty ja paheksuttavalla tavalla erilainen. Toisaalta erottautuminen massaväestöstä vaatii rohkeutta, hyvää itsetuntoa ja -tuntemusta.

Sinkkonen (2005, 163.) sanoo, että terveeseen itsetuntoon kuuluu ajatus ja kokemus omasta riittävydestä: olen kaunis, ahkera ja riitän tällaisena kuin olen, ilman ulkopuolelta tulevia pukeutumisen- tai käyttäytymisnormeja. Henkilökohtaisesti arvostan sitä, että ihminen uskaltaa olla sitä mitä hän oikeasti on. Vaikka käytännössä se ei ole helppoa.

Kypsyessään ihminen viimeistään ehkä löytää tasapainon itsensä sekä muiden ihmisten odotusten välillä. Kypsytyteen kuuluu pysyvä minuuden tunne, tyytyväisyys siihen kuka on, menneisyyden hyväksyminen ja luottamus tulevaisuuteen. Se ei tarkoita, että ihminen itse kuvittelisi ongelmien ja ahdistuksen loppuneen. Hänestä kuitenkin tuntuu, että hän pystyy kohtaamaan ongelmat, puolustamaan omia näkemyksiään, hyväksymään rajoitukset ja vaikeudet silläkin uhalla, että toimisi valtanormeja vastaan. (Kuhanen 1996, 22.)

⁶ Maailman ihanin tyttö, tyttöjen ajatuksia ihanuudesta.
Saataavissa: <http://www.voimauttavavalokuva.net/ajatukset.htm> (23.3.2012)

Elämässä tulevia ristiriitatilanteita sanotaan kriiseiksi, joiden itse koen liittyvän osaksi poikkeavuuden teemaa. Kriisi tarkoittaa muutosta, asian ratkaisevaa käännekohtaa, jonka tuottama mielikuva on usein negatiivinen. Kriisi tulisi kokea myös mahdollisuutena: elämästä saattaa tulla paljon antoisampaa, kun on pakko etsiä ja löytää uusia tapoja selvittää eteenpäin. (Kuhanen 1996, 22.)

Kuva 7. Poikkeavuus-asu

Ompelin Poikkeavuus –teeman puvut jo joulukuussa 2011, koska niitä tarvittiin alkuvuoden kilpailuissa. Tätä teemaa ajatellen koreografi Luomalalla oli jo mietittynä toiveita siitä, millaisia hän halusi pukujen olevan; puvussa tuli esimerkiksi olla huppu ja esityksen tunnelmaa hän kuvaili ”hobittimaiseksi”.

Taru sormusten herra -trilogiaan tutustumatta tai asun merkitystä sen kummemmin pohtimatta valitsin asujen väreiksi maanläheisen yhdistelmän: tumman ruskeaa ja vaalean vihreää (Kuva 7.). Koko asun lähtökohtana oli itse asiassa silmiini osunut pitsimäinen verkkokangas, joka toi mieleeni tatuoinnin. Sen värimaailmaa mukaillen syntyi tarkempia ajatus lopullisesta asusta. Päävärinä tummanruskea korostaa maastoutumista ja huomaamattomuutta.

Toteutusprosessista tulikin hyvin ”mielenkiintoinen”. Olin itse vielä Helsingissä, enkä työharjoittelukiireideni vuoksi ennättänyt käydä edes sovittamassa keskeneräisiä

asuja Kuopiossa. Postin kautta lähetin muutamia ensikappaleita vaatteista ja Luomalan kirjallisen palautteen perusteella yritin muokata kutakin asua haluttuun suuntaan.

Kuva 8. Alueellinen show ja asema –kilpailutapahtuma, Kuopio, 14.01. 2012.
(Valokuva Joonas Hukkanen 2012)

Jälkeenpäin minulla oli vielä mahdollisuus muokata pukuja mieleni mukaan. Kyselyn perusteella Poikkeavuus-teemaa kuvailtiin termein: massasta erottuminen, radikaalius, erilaisuus, syrjitty, omalaatuinen, silmiinpistävä, maskuliininen, pelottava ja yllättävät yhdistelmät. Yksittäisinä ja eroavina ilmauksina esille tulivat maskuliinisuus sekä pelottava. Kaiken kaikkiaan poikkeavuuden ajateltiin olevan joko hyvin positiivista tai negatiivista (vrt. suosittu <syrjitty).

Tunsin jo prosessoineeni teeman; olin jo löytänyt puvusta yllä mainittuja ominaisuuksia ja tyydyin alkuperäiseen ratkaisuuni. Lisäksi teeman puvut erottuivat selvästi muista suunnitelmistani omana erilaisena kokonaisuutenaan.

5.2 Prinsessaunelmat

*”Vaaleanpunaiset prinsessaleikitkö tervettä unelmaa?
Kauneimmastakin silkkimekosta tulee matonkuteita.
Kultaista tiaraa ei voi enempää kiillottaa.
Loisteliaimmassa valtikassakin näkyy pian ruostetta.*

*Viimeisen valssin ajan saat minua tanssittaa.
Pian täytyy minun sarun lailla tanssisalista kadota.
Tässä sadussa ei ole onnellista loppua.
Prinsessa jälleen vain unelmoi prinsessista.”⁷*

Jaari (2007, 258.) muistuttaa meitä unelmoinnin tärkeydestä. Unelmointi on tärkeä osa ihmisen yleistä hyvinvointia. Se tuo iloa ja voimia elämään, rentouttaa ja vähentää stressiä. Valitettavasti haaveet eivät kuitenkaan aina toteudu, mutta tärkeintä onkin mielessämme käyty prosessi.

Prinsessaunelmat olivat sekä minun että kyselyyn vastanneiden henkilöiden mielestä helpoin ja yksinkertaisimmin selitettävä aihe. Unelmointi ja prinsessat kuuluvat ennen kaikkea lapsuuteen ja sitä kuvaavat vaaleanpunainen väri, kimaltavat yksityiskohdat, runsaat rimpsut ja röyhelöt. Aikuisella naisella on yksi ”virallinen” prinsessapäivä: oma häpäivä.

Prinsessa-sana tuo mieleen lapsuusaikaiset Barbie-leikit ja Disneyn satuklassikot, jotka viehättävät vuosikymmenestä toiseen. Kuninkaallisten perheiden prinsessat esiintyvät useimmiten aivan tavallisen näköisinä ihmisinä, mutta viimeistään herättävät suuresti huomiota näyttäytyessään loisteliaissa iltapuvuissaan ja timanttikruunuissaan.

Toteutukseen löytyi pinkin sijaan violettiä, malvaa ja valkoista materiaalia. Lopulta tämä sopikin aiheeseen mainiosti. Malvan – naisellisuuden värin sanotaan korostavan joko nuoren tai neitseellisen, mutta jo flirttailevan tytön tai vanhenevan naisen unelmaa. (Pekonen 2003, 35.)

⁷ Saatavissa: www.rakkausrunot.fi/runoilija.php?runid=4067 (23.3.2012)

PRINSESSAUNELMAT

Ohjaajan toiveet:

- balettitanssijamaiset asut
- 21 pikkuprinsessaa, 1 "pääprinsessa"
- asusteina kruunut

Kysely:

- vaaleanpunainen
- rimpsut ja röyhelöt
- kimallus
- lapsuus

Aineisto:

- malvan väri on naisellisuuden, flirttailevan tytön tai vanhenevan naisen unelmaa
- kauaskatseinen merkitys naiseuden rakentumiseen

Omia ajatuksia:

- hemeät värit
- Barbie-leikit
- lapsuus
- ilmat materiaalit
- koristeellisuus

Kuva 9. Prinsessaunelmat -asut

Pekonen (2003, 35) kertoo, että malvan väri on tuonut naisellisuuskompleksin pienen tytön maailmaan jo tämän leikkiessä Barbie-nukeilla, joiden vaatetus koostuu pääosin juuri malvan, lilan ja pinkin värisistä juhraleningeistä. Pikkutytön maailmassa malva on vaaraton, vaikka se valmistaakin tyttöä naisellisuuteen kuuluvaan viehättämisen velvollisuuteen.

Malvan värisellä pukeutumisella on siis hyvin kauaskatseinen merkitys naisellisuuden rakentumisessa. Vaaleanpunainen olisi saattanut olla liikaa pikkutyttöjä leimaava värivalinta, joten toivottavasti liila puhuttelee teoksen katsojia eri tavalla ja monipuolisemmin.

Prinsessaunelmat-teeman tanssijat ovat noin seitsenvuotiaita tyttöjä. Seuran puvuista löysin valmiita valkoisia, malvan ja violetin sävyisiä bodeja, joiden alaosaksi tein valkoiset ja violetit tyllihameet (Kuva 9.). Etumus koristeltiin pitsillä ja paljeteilla. Koristeluun saan apua pikkutyttöjen äideiltä. Luomala olikin jo aikaisemmin miettinyt, miten voisi edistää tanssiryhmänsä jäsenten ja heidän huoltajiensa keskinäistä joukkuehenkeä. Itse koristelin muutamat yläosat, joita mukailen toteutettiin loput yksityiskohdat.

Koreografiaan kuului yksi aikuisempi tanssijatar, jonka roolina oli olla pääprinsessa. Hänet puvustin valkeaan bodyyn, jossa oli prinsessa-pääntie, violetteja, kirjottuja koristuksia sekä runsas tyllihame. Jokaiselle tanssijalle hankittiin hopeanvärinen kruunu.

5.3 Nuoruus

” Naiseksi kasvaminen on hohdokasta, ainutlaatuista ja kiehtovan fantastista. Ja vaikeaa, ah niin vaikeaa”.

(Virtanen 2008, 67.)

Teemoista Nuoruus herätti itsessäni eniten mielikuvia. Tämä johtuu varmasti siitä, että olen nuori ja yleisestikin aihetta käsitellään muita teemoja näkyvämmiin.

Monessa yhteydessä puhutaan tyttöjen vaikeuksista, kohtaamistaan odotuksista ja niiden muodostamista paineista. Tyttöyden naiseudeksi muuttavan teini-iän sanotaan olevan kaikista haastavin elämänvaihe, eikä se todella olekaan yksinkertaista.

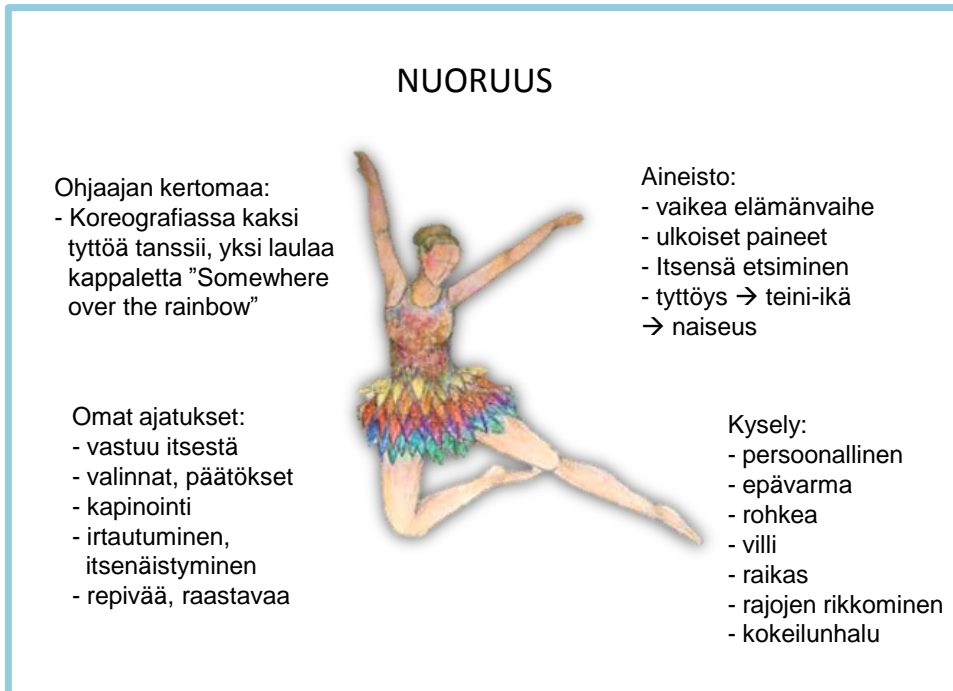
(Virtanen 2008, 44, 67.)

Murrosikäisessä tytössä tapahtuu suuria muutoksia. Tytön itsetunto kasvaa, lupa toimia ja päättää omista asioistaan edesauttaa tyttöä puolustamaan omia mielipiteitään. Samalla kasvu hämmentää ja taipumus masennukseen kasvaa. Paineita saavat aikaan myös vanhemmat, kaverit, vastakkainen sukupuoli ja ympärillä kiljuva media, joka luo kuvaa menestyvästä naisihanteesta. Teinitytön maailma on hyvin mustavalkoinen: hyvää tai huonoa, suurta tai pientä, ei mitään tai kaikkea. Sama armoton arvomaailma hallitsee myös tytön ulkonäköön liittyviä seikkoja, jotka ovat hänelle valtavan tärkeitä. Usein tyttö uskookin olevansa lihavampi, rumempi ja tyhmempi kuin mitä todellisuudessa onkaan. *(Virtanen 2008, 16,17,51, 67.)*

Virtanen (2008, 16, 17, 52.) muistuttaa: ilman tukea ja kannustusta tytön voi olla todella vaikea kasvaa terveeksi, itseään kunnioittavaksi naiseksi. Vasta elämäkokemuksen kautta voimme saavuttaa oikeita valintoja ja päämääriä. Virtasen mukaan paras ohje nuorelle on kehottaa häntä aloittamaan vain jostakin, tarttumaan johonkin. Vähitellen oppii näkemään, onko valinta oikea. Aina voi aloittaa alusta ja yrittää uudelleen. Yrityksen ja erehdyksen kautta kokemus karttuu ja oma paikka lopulta löytyy.

Samalla tavoin olen oppinut myös itse. Teini-iässä ajatuksissani pyörivät valtava valinnan vaikeus, ailahtelevat mielialat, herkkyyys ja epäonnistumisen pelko. Puvun repaleinen tyyli hahmottui vahvasti jo oman kokemuksen ja mielikuvien perusteella.

Kyselyssä nuoruutta kuvattiin seuraavin adjektiivein: persoonallinen, epävarma, opettavainen, rohkea, villi ja raikas. Nuoruusaikaan liitettiin myös rajojen rikkominen ja kokeilunhalu.

Kuva 10. Nuoruus-asu

Nuoruus-koreografiassa on kolme 16-vuotiasta tanssijaa, joista kaksi tanssii ja yksi laulaa Ihmemaa Oz –elokuvasta tuttua kappaletta "Somewhere over the rainbow". Kappaleesta inspiroituneena päätin lähteä kokoamaan pukuja sateenkaaren värejä mukaillen. Löysin materiaalivarastosta vaaleita, ohuita kokohaalareita, jotka revin palasiksi ja värjäsin monin eri värein. Tekniikkana käytin pensseleit.

Itse aloin vasta teini-iässä kiinnostua enemmän luovasta työstä. Huomasin kuinka helpottavaa ja palkitsevaa oli tehdä jotain omaa. Siksi halusin pukuunkin näkyviin oman, persoonallisen kädenjäljen.

Puvussa on suorakulmion muotoisista kangaspaloista koottu runsas helma (Kuva 10,). Yläosa on valkeapohjainen, johon on vapaalla tekniikalla, sattumanvaraisesti

roiskittu värikkäitä, tahramaisia pisararykelmiä. Kunkin tytön vyötäröä korostaa yksivärinen vyö.

5.4 Identiteetin etsiminen

”Kuka on naamion takana? Minä vai minun unelmani? Hän, joka haluaisin olla? Hän, jota esitän tullakseni hyväksytyksi? Jos naamio rikkoutuu, mitä jää jäljelle? Kuka silloin jää?”
(Nyman 2008, 41)

Rauhala (2009, 185) miettii teoksessaan ”Kokonaiseksi” naisen kasvua eheäksi kokonaisuudeksi, ilman ympäristön aiheuttamia vaurioita; Mistä tiedän, että elän omaa elämääni? Jos en, mikä estää minua? Mitä tarkoittaa oman elämän eläminen? Mitä tarkoittaa oman elämänsä ytimessä eläminen? Miten ytimen voi löytää? Miten ytimessä voi pysyä? Mistä tiedän, että olen omassa ytimessäni, enkä jonkun toisen ytimessä?”

Kuhasen (1996, 22, 77.) mukaan meille nykynaisille on tärkeää, että elämme omaa elämäämme tässä ja nyt. Nainen etsii jatkuvasti itseään, mutta samalla miettii, millainen ihminen hänen tulisi olla miellyttääkseen muita. Pyrkiessään muokkaamaan itseään pelkästään toisten toiveiden mukaisesti saattaa ihminen päätyä tilanteeseen, jossa hän ei enää tiedä kuka hän todellisuudessaan on. Hän ikään kuin kadottaa itsensä.

Identiteetti on yksilöllisyyden pysyvä kokemistapa, oma minuus. Tunne, jossa koemme itse määräävämmme omaa elämäämme ja löytäneemme oman identiteetin ja ne sosiaaliset roolit, jotka tulevat elämäämme enemmän tai vähemmän tietoisesti, ei ole helposti saavutettavissa. (Rauhala 2009, 45.)

Elämässä on paljon eri vaihtoehtoja olla, tehdä ja elää. Varmasti jokainen meistä joutuu etsimään omaa paikkaansa ja tehtävänsä useita kertoja elämänsä aikana. Itse ajattelen identiteetin etsinnän olevan pelottavaa, vaikeaa ja mutkikasta. Toisaalta identiteetin löytäminen on jotain todella tavoittelemisen arvoista

Muistan, kun mietin lukion jälkeen, minne lähteä seuraavaksi. Vaihtoehtoja oli paljon, toisaalta kaikki kiinnosti, toisaalta ei mikään tarpeeksi. Olin aina ollut kiinnostunut vaatetuksesta, mutta opistovuosi Kankaanpäässä innosti myös keramiikkamuotoiluun ja pohdinnan jälkeen hain Kuopion Muotoiluakatemiaan, lasi- ja keramiikkamuotoilun linjalle.

Pääsin kouluun. Kuitenkin puolen vuoden jälkeen alkoi tuntua, ettei keramiikkamuotoilusta tulisi ammattia, harrastuksena se kyllä on edelleen mieleinen. Anoin pääaineen vaihtoa vaatetusmuotoilun puolelle ja ihmetyksekseni vaihto onnistuikin jo saman vuoden puolella. Mietin lopullista ratkaisua pitkään; entä jos vaihto kaduttaisi tai ettei vaatetusalakaan tuntuisi omalta.

Tällä tiellä kuitenkin olen edelleen, enkä ole katunut päätöstäni hetkeäkään! Olen saanut oppia niin paljon viime vuosien aikana. Tuntuu hienolta, että oma motivaatio ja kiinnostus on ajanut eteenpäin. Ainakin nyt suunta tuntuu olevan selvillä ja tiedän, mitä seuraavaksi pyrin tekemään. Vain tekemällä löytää; se ei ole helppoa, mutta onnistumisen tunne on todella tavoittelemisen arvoinen.

Kyselyyn vastaajista suurin osa liittyy identiteetin etsintävaiheen nuoruuteen tai elämän kriisivaiheisiin. Aihetta kuvaillaan sanoilla epävarmuus, kokeilunhalu, omaan itseensä tutustuminen ja hukassa oleminen. Kokonaisuudessaan identiteetin etsiminen vaikuttaa olevan kovin monimutkainen ja arvoituksellinen osa elämää.

Kuva 11.

Teeman asua lähdin kokoamaan vastakkainasettelulla (Kuva 11.). Idea lähti siitä, että identiteettiä etsittäessä on tehtävä valintoja eri vaihtoehtojen välillä. Ajattelin, että musta-valkoisuus olisi helpoimmin yhdistettävissä vastakohtaisuuteen. Toivotun värisiä materiaaleja ei kuitenkaan ollut saatavilla. Identiteetti-teemassa tanssijoita on 19 ja asun värivalinta perustui tarjolla oleviin seuran kankaisiin. Violetteja vaatteita oli paljon, joten keräsin kaikki mahdolliset bodyt, hameet ja huivit, joista aloin kehittää lopullista asua.

IDENTITEETIN ETSIMINEN

Ohjaajan kertomaa:
Maskit kasvoilla, jotka
Otetaan pois kesken
Koreografian →
Musiikki muuttuu

Aineisto:
- kriisit
- elämäkokemus
- epätietoisuus
- nainen etsii jatkuvasti
itseään –suhteessa toisiin?
- oma minuus

Kysely:
- nuoruus
- kriisit
- epävarmuus
- hukassa oleminen
- itseensä tutustuminen

Omat ajatukset:
- valinnat → vastakohtaisuus
paljas >< peittävä
- ongelmallisuus → solmu
- musiikki muuttuu, maskit
riisutaan
→ identiteetti löytyy
→ vapautuminen

Kuva 12. Identiteetin etsiminen-asu

Violetti väri viestii luovuutta, herkkyyttä, nöyryyttä, kykyä ymmärtää ja kuunnella. Samat ominaisuudet liittyvät mielestäni osuvasti identiteetin etsintään. Nuorelta tytöltä vaaditaan paljon ymmärrystä ja kuuntelutaitoa käsittämään ympärillä olevaa maailmaa, kulttuuria ja sen osoittamia vaatimuksia.⁸

Värien sijaan hain vastakohtaisuutta yhdistämällä asuun paljastavia ja peittäviä, kireitä ja löysiä elementtejä (niukka, tyköistuva yläosa ja leveä alaosa). Identiteetin ongelmaa kuvasin yläosan solmumaisella yksityiskohdalla (Kuva 12.).

Tanssijoilla on esityksen aikana muoviset naamarit kasvoillaan. Kesken koreografian naamarit riisutaan ja musiikki vaihtuu. Tanssijat ikään kuin vapautuvat ja löytävät oman identiteettinsä. Tällöin myös asun solmukohta aukaistaan ja sifonkihuvit leijailevat vapaasti tanssin liikettä mukaillen. (Kuvat 13. ja 14., s.48.)

⁸ Värien merkitys. Helsingin Sanomat, 13.11.2009. Värien merkitystä ja vaikutusta on tutkittu jo vuosisatoja.

Saatavissa:

<http://www.hs.fi/omaelama/artikkeli/V%C3%A4rien+merkityst%C3%A4+ja+vaikutusta+on+tutkittu+jo+vuosisatoja/1135250706726> (7.2.2012)

Kuva 13. Identiteetti –koreografian alussa tanssijoilla on kasvoillaan valkoiset naamiot.

Kuva 14. Tanssijat löytävät oman identiteettinsä kesken koreografian

Aluksi ajattelin tehdä asuista samanlaiset. Poistin valmiista bodyista hihat, liitin sivusaumoihin huivit, jotka oli tarkoitus kietoa tanssijan niskan taakse. Esiteltyäni mallia tanssijoille, aikuisemmat tanssijat eivät halunneet täysin hihatonta yläosaa, joten lopulta suunnittelin lisäksi toisen yläosan.

Asun alaosat muokkasin pitkistä sifonihameista, tehden niistä leveälahkeiset housut. Alaosan sivuille jätin pitkiä halkioita, jotta asun kokonaisvaikutelma ei olisi liian raskas. Tämä ilmentäisi myös vastakkainasettelua peittävä >< paljas.

5.5 Äitiys

”Äidin pitää olla rakastava ja huolehtiva ja kiva. Äidin täytyy muistaa rutistaa, halata ja tsempata. Äidin tehtävä on hoitaa koti ja tehdä ruokaa ja pestä pyykkiä. Tasa-arvon nimissä äidin täytyy vaihtaa autoon renkaat, tehdä lumityöt ja naukata puuttuvat listat. Äidin tulee olla läsnä ja kiinnostunut lastensa koulusta, läksyistä ja kavereista. Äidin pitää pelata, leikkiä ja olla aktiivinen lasten harrastuksissa – kuljettaa, käydä vanhempain palaverissa, tukea ja olla mukana talkoissa, jotta joukkue pääsisi pelimatalle. Äidin velvollisuus on ottaa vastaan lapsen kiukut ja surut ja venyttää pinnaansa loputtomiin. Äidin tehtävä on olla peruskallio, jolle on turvallista purkaa paineensa. Äidin on pakko jaksaa shoppailla ja käydä lastensa kanssa lelu- ja välinekaupoissa, hoppelpeissa ja vesipuistossa. Äidin täytyy käydä myös töissä, hoitaa sosiaalisia suhteita, tavata ystäviä ja kutsua vieraita. Äidin tulee huolehtia itsestään, käydä lenkillä ja zumbassa, kuntosalilla ja pilateksessa. Äidin pitää olla hehkeä vaimo, joka sateilee onnea ja iloa, tukee ja auttaa lapsiaan, miestänsä ja koko sukua näiden vaikeina hetkinä. Kaikki tämä pitää tehdä joka ikinen päivä.” (Kaasinen 2011, 51)

Naisen asema perheessä on muuttunut. Ennen mies toimi perheen elättäjänä, mutta nykyään myös naisen odotetaan kantavan vastuuta perheen toimeentulosta, äitiydestä huolimatta. Naisen ura-ajattelu ei ole vain miehisen ajattelun synnyttämää –päinvastoin. Entistä useampi nainen haluaa kokeilla siipiään menestyvänä uranaisten äitiyden ohella. (Kuhanen 1996, 74, 130.)

Naisen hyvinvoinnin kannalta on perheen lisäksi tärkeää huomioida myös omat tarpeensa. Toki tulee muistaa, että lapsista ja perheestä huolehtiminen sekä oman ammatillisen identiteetin rakentaminen vaativat kaikki aikaa ja oman rajallisuuden ymmärtämistä. (Sinkkonen 2005, 72.)

Nainen voi vahvistaa äiti-identiteettiään, kun hän keskittyy puunsa runkoon: perusturvallisuuteen ja itsearvostukseen. Pitämällä yllä äitiyden ihannekuvaa, vaatimalla itseltään liikaa, kieltäen omat tunteensa ja tarpeensa, voi äitiyden ilo jäädä hyvin heikoksi. (Juusola 2009, 129; Ruokolainen 2011, 14.)

Identiteetin kannalta on tärkeää, että nainen luottaa taitoonsa olla äiti ja hyväksyy itsensä sellaisena kuin on, kaikkine tunteineen, heikkouksineen ja yksilöllisine piirteineen. Äiti-identiteetti kehittyy ja saa alkunsa lapsen ja äidin keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Sitä muovaavat niin lapsen luonne, äidin tarpeet kuin perheen koko elämäntilanne. (Juusola 2009, 129; Ruokolainen 2011, 14.)

Äiti-identiteettiin kuuluu ristiriitaisia tunteita ja ajatuksia. Äitiys voi tuntua mahtavalta ja kyselyyn vastanneista äitiyden kokeneet naiset korostivat sen olevan ainutlaatuinen lahja ja naiseuden täydellistyminen. Samalla se voi myös rasittaa ja pelottaa.

Raskaudenkin aikana vauva voi tuntua etäiseltä, eikä äiti koe olevansa toivotussa vuorovaikutuksessa kohdussa kasvavan olennon kanssa. Nainen ei ehkä ole vielä ehtinyt sopeutua suureen elämänmuutokseen, siksi äitiyden alkuajat saattavat olla hyvinkin rankkoja naisen itsetunnolle. (Juusola 2009, 129.: Ruokolainen 2011, 15.)

Kyselyn perusteella äitiyden ajateltiin olevan positiivinen, tavoiteltava ja luonnollinen osa naisen elämää. Pientä hajontaakin vastauksissa oli havaittavissa ja yksi vastaajista kieltäytyi kuvailemasta Äitiys-teemaa kokonaan, koska ei nuorena opiskelijana tuntenut sen koskettavan häntä laisinkaan. Jäin miettimään asiaa, koska perustelu vaikutti niin tyrmäävältä ja iästä huolimatta äitiys on useimmille naisille tietynlainen haavekuva ja tulevaisuudelta odotettu elämänvaihe. Tällainen vastaus voisi hyvinkin viitata siihen, että nainen kokee äitiyden pelottavana ja uransa alkutaipaleella haluaa kieltää koko asian. Työmaailmassa äitiyden ajatellaan ehkä edelleen olevan naisen asemaa heikentävä ominaisuus.

Yksi kyselyyni vastannut 76-vuotias naishenkilö, kuvaili ajatuksiaan äitiydestä seuraavasti: ”Onneksi nykymaailmassa ei ole tarvetta yrittää peittää vaatetuksella raskautta - trendi on pikemminkin päinvastoin. Raskaana olevan naisen pitäisi voida tuntea itsensä kauniiksi ja ainutlaatuiseksi. Kun olin itse siinä iässä, olin näkevinäni jokaisen odottavan äidin pään päällä sädekehän! Äitiys on muutakin kuin odotusaika ja se muuttaa ja näkyy naisen olemuksessa, sillä lapsi on naisen kruununjalokivi. Tämän vertauksen lainasin historiasta; Cornelia, joka oli Scipion tytär ja Gracchus-veljesten äiti, sanoi kerran naiselle, joka ylpeili jalokivillään: ”*nämä ovat minun jalokiven!*” - ja osoitti poikiaan.”

Toistuvia äitiyttä kuvaavia piirteitä olivat hellyys, rakkaus, vastuu ja lempeys. Koreografi Huuskoselta olin saanut suunnitteluuni ohjeen, että asussa tulisi näkyä myös äitiyden nurja puoli. Tanssissa naiset ovat ikään kuin kävelylenkillä lastenvaunujen kanssa ja meno on niin hurjaa, että vaunut hädin tuskin pysyvät äitien käsissä.

Itselläni on ollut aina läheinen suhde omaan äitiin ja isoäitiin. Omissa mielikuvissani äitiys ilmentääkin ennen kaikkea rakkautta ja huolenpitoa. Toisaalta maalaistytönä

olen tottunut äidin tekevän niin sanottuja miesten töitä: ajavan nurmikkoja tai kantavan polttopuita. Mutta osaa äiti olla myös siisti, pullantuoksuinen kodinhengetär.

Asun suunnittelu tuntui aluksi vaikealta. Alkuperäiset ajatukseni äitiydestä olivat hyvin päinvastaiset koreografi Huuskosen toivomuksiin verrattuna.

Kuva 15.

Ensimmäisissä luonnoksissa ehdotin kietaisumallisia vaatekappaleita; mekkoa, joka olisi naisellinen ja helppo pukea. Valmistusta ajatellen, kietaisumalli soveltuisi useammalle tanssijavartalolle - kokoon niin tarkasti katsomatta (Kuva 15.).

Toispuoleisuus taas viittasi äitiyden kahteen erilaiseen puoleen. Ajatus vaihtui mekosta paidaksi, kun kuulin äitien lenkkeilevän esityksessä.

Kuva 16.

Tunnistettavuutta ajatellen mietin, että äidillä voisi olla pyöreä vatsa. Tai ehkä ei konkreettinen vatsa, mutta kankaan laskoksilla ja leikkauksilla olisi voinut saada aikaan mielikuvan pyöreästä vatsanseudusta (Kuva 16.).

Äidin töiden täyttämää arkea hain suurilla taskuilla (Kuva 17.), jotka kuvaisivat äidin suurta syliä ja lapsen turvallista piilopaikkaa.

Kuva 17.

Äitiyden ikonista, Neitsyt Mariasta hain myös aluksi vaikutteita Äitiys-teemaan. Ajatuksena oli kaapumainen mekko (Kuva 18.), jossa ajatuksena oli kuin äidin suuri syli. Hihaosuus olisi kiinni vain ranteessa; ikään kuin kahleet, jotka määräisivät äidin olevan ainoastaan kotona lapsen kanssa. Helman alareuna voisi olla pääväristä poikkeava: tumma sävy kirkkaan värin rinnalla kertoisi äitiyden vaikeammasta puolesta.

Kuva 18.

Asian hautuessa aloin itsekkin saada juonen päästä kiinni. Etenkin luonnostelemalla asuvaihtoehtoja värikynin sain aikaan uskottavamman vaikutelman. Lopulta päädyimme Huuskosen kanssa siihen, että teen asuun punaisen yläosan ja pallokuosisen hiuspannan. Jokainen tanssija käyttää omaa mustaa alaosaa.

ÄITIYS

Koreografin kertomaa:

- äidit lenkillä
- rekvisiittana lastenvaunut
- Inspiraatioksi Wham:in musiikkivideo: "Wake me Up before you go go"
- tarkoitus tuoda esiin äitiyden vaikeampi puoli
- Haluaisi vaatteeseen printin

Aineisto:

- naisen aseman muuttuminen; toimeentulo, "miehen työt"
- ristiriitaiset tunteet
- punainen väri: rakkaus, energia

Omat ajatukset:

- hellyys
- rakkaus
- huolenpito
- paljon töitä
- ristiriitaisuus
- jaksaminen

Kysely:

- positiivinen, luonnollinen osa naisen elämää
- naiseuden täydellistyminen
- ei halua kommentoida

Kuva 19. Äitiys- asu

Asujen materiaaliksi löysinkin kirkkaanpunaista urheiluvaatekangasta. Punainen väri symboloi paitsi rakkautta myös energiaa, itseluottamusta, innostusta, voimaa ja (elämän) hallintaa. Punaiseen pukeutuneen henkilön kuvataan olevan sinut vartalonsa ja seksuaalisuutensa kanssa. Onnistunut äitiys edellyttää kaikkia edellä mainittuja ominaisuuksia.⁹

Malliltaan vaate saa olla löysä perustoppi (Kuva 19). Topin takaosa on niin sanotusti painijan selkä – mallinen. Sain idean kantoliinasta, joka on nykyäideille hyvinkin tuttu apuväline. Sinkkonen sanoo kirjassaan "Naisen itsetunto", että naisille on tyypillistä kantaa taakkoja elämänsä aikana. Heillä on psyykinen kyky sisäistää huolia, kantaa ja hautoa niitä. Lisäksi hän vertaa kohtua yhdeksi taakan esiintymismuodoksi, jonka tehtävä on kantaa hedelmää. (Sinkkonen 2005, 114.)

⁹ Värien merkitys. Helsingin Sanomat, 13.11.2009. Värien merkitystä ja vaikutusta on tutkittu jo vuosisatoja.

Saatavissa:

<http://www.hs.fi/omaelama/artikkeli/V%C3%A4rien+merkityst%C3%A4+ja+vaikutusta+on+tutkittu+jo+vuosisatoja/1135250706726> (7.2.2012)

Omia huoliaan naisella on tapana piilottaa. Masentuneisuutta tai väsymystä ei saa tuoda esille. Ajatellaan, että nainen pysyy rinnalla ja jaksaa useimmiten lohduttaa – olipa kyseessä oma lapsi, mies, muu perheenjäsen tai naapuri. (Sinkkonen 2005, 115-120.)

Naisen vastuu kasvaa äitiyden kautta entisestään ja vaatii lisää huolenpitoa. Lapsen synnyttyä hän on riippuvainen etenkin äidistä, eikä kaikilla ole syystä tai toisesta mahdollisuutta tukeutua omiin vanhempiin, sukulaisiin tai ystäviin. Topin selkäosan ristikkäinen yksityiskohta kuvaa edellä mainittuja seikkoja.

Huuskonen toivoi yläosaan printtiä ja heitti vinkiksi katsoa Wham:in musiikkivideon ”Wake me up before you go go”. Videossa esiintyjillä on yllään löysät T-paidat, joissa on tekstiä suurin, lihavoiduin tikkukirjaimin. Itse olin ajatellut printin esittävän jotakin lapsen lelua tai muuta vauvan tarpeisiin liittyvää esinettä. Jo alussa heitin lähes vitsinä, että printti voisi esittää tuttia. Yllättäen Huuskonen innostuikin ajatuksesta, mutta toivoi tutin olevan tekstinä, ei kuvana.

Muutokset ja koreografin toiveet helpottivat ja nopeuttivat huomattavasti Äitiys-asujen valmistusta 14 tanssijalle.

5.6 Vanhuus

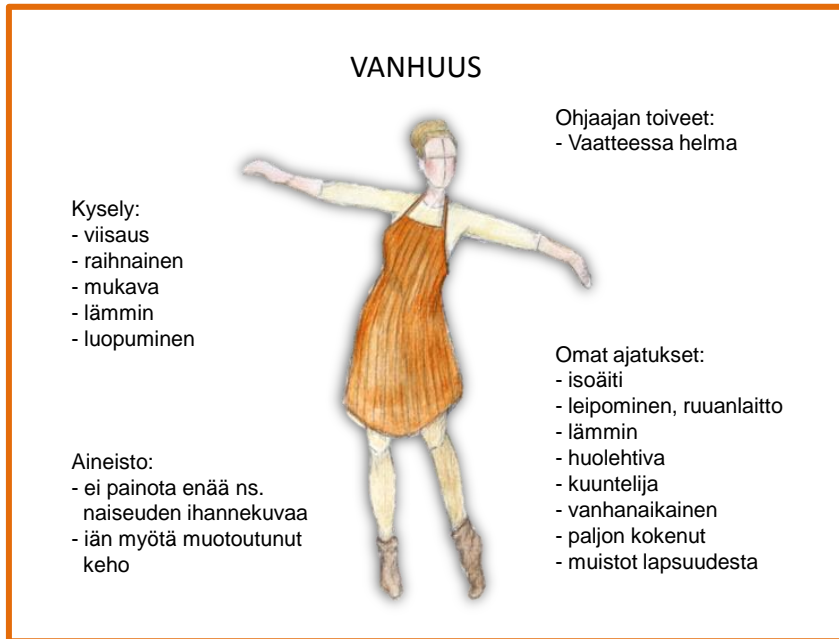
”Mitä vanhemmaksi elän, sitä paremmin ymmärrän asenteen vaikutuksen elämässäni. Minusta asenne on tärkeämpi kuin tosiasiat. Se on tärkeämpi kuin menneisyys, koulutus, raha, olosuhteet, epäonnistuminen, menestyminen, se mitä muut ajattelevat, sanovat tai tekevät. Se on tärkeämpi kuin ulkonäkö, lahjakkuus tai taito. Asenne tuhoaa tai luo uutta ja antaa minulle mahdollisuuden elää aidosti omannäköistä elämäni” (Jaari 2007, 193.)

Nainen joutuu jokaisessa ikävaiheessaan opettelemaan pukeutumisensa uudelleen: muoti, naisen keho ja vaatetuksen normit muuttuvat. Ikääntyessään nainen ei juuri kiinnitä huomiota ulkonäköihanteisiin, koska kokee ihanteiden painottavan liikaa nuoruutta. (Iltanen 2007, 99, 120.)

Iltasen (2007, 112, 136, 155.) mukaan ikäidentiteetti muotoutuu juuri puetun kehon kautta. Vaatteiden avulla peitetään ikääntyvä keho: arvet, merkit sairauksista, iän tuomat muutokset. Siksi vanhemmat usein suosivat melko peittäviä vaatteita.

Itselleni vanhuudesta tulee mieleen oma isoäiti harmaine hiuksineen ja pyylevine olemuksineen. Isoäiti on rauhallinen, kypsä, kovia kokenut, rakas ja ymmärtäväinen ystävä, joka jaksaa aina kannustaa ja lohduttaa. Hän on maailman paras ruoanlaittaja ja leipuri, joka on opettanut taitojaan myös jälkipolville.

Kyselyssä vanhuutta kuvailtiin toistuvasti seuraavin sanoin: viisaus, raihmainen, mukava, lämmin ja luopuminen. Useasti esiintyi myös ulkonäköön liittyvät asiat, kuten permanentti, silmälasit ja ruskeat sukkahousut.

Kuva 20. Vanhuus-asu

Vanhuus-teeman pukua suunnitellessa mietin isoäidistä muistuttavia vaatekappaleita. Mieleeni tuli esiliina, jonka tarkoitus on peittää ja suojata. Esiliinaa en itse juurikaan näe nykyään käytettävän, mutta lapsuudessa muistan sen useamman iäkkään naisen yllä. Käytännössä esiliina on helppo toteuttaa. Se sopii monenmuotoiselle vartalolle ja liittyy vahvasti vanhuuden herättämiin mielikuviin, kuten muistot isoäidin ruoka- tai kahvipöydästä.

Löysin puuvillakankaisen, oranssipohjaisen, ruskearaitaisen ja käytön haalistaman kellohameen, joka muistutti entisajan emännän vaatetta. Asuun kuuluneesta kolmiohuivista lisäsin hameeseen yläosan. Oranssi kuvastaa lämpöä, raidat mennyttä aikaa ja ajattomuutta. Lisäksi yhdistän asuun paksut, ruskeat sukkahousut ja villasukat (Kuva 20).

5.7 Median luoma naiskuva

”Mun mielestä aivan liikaa nykypäivänä katsotaan ulkoiseen ihanuuteen ja verrataan sitä dösäpysäkin mainospimuun. Mielestäni jokainen on kaunis omassa persoonassaan ja kaikkien pitäisi tuntea olevansa erityisiä.”¹⁰

Mediat ovat paitsi viestintä- ja ilmaisuvälineitä myös ihmisen minuuteen, maailmankuvaan, persoonallisuuteen ja subjektiviteettiin vaikuttavia identiteettivälineitä. Muuttuvassa ympäristössä median asema identiteetin rakentajana on keskeinen: media vahvistaa kansalaisten yhteisyyden tuntemuksia hahmottamalla päivittäin tai ainakin säännöllisin väliajoin sallitun ja sallimattoman, tutun ja vieraan rajat. (Ketola 1999, 43; Tapper 2000, 183.)

Tapperin (2000, 203–204.) mielestä nykysukupolvien käyttäytymisestä näkyy se, ettei media ole heille vain kuva koetusta todellisuudesta, vaan se itse asiassa on osa sitä. Nyky-yhteiskunta ilmaisee itseään jäljittelemällä mediaa – ottamalla vaikutteita siellä esiintyvistä fiktiivisistä hahmoista, rinnastaen omaa elämäänsä television esittämiin tarinoihin sekä lainaten julkisuuden henkilöiden sanomisia ja mainoslauseita omaan puheeseensa.

Median tehokkain tapa vaikuttaa ja päästä osaksi ihmisten elämää on mainonta. Mainoksia onkin joka puolella, katsoipa televisiota, lukipa lehtiä, kuunteli radiota tai käveli kadulla. Juuri minkään aktiviteetin parissa et voi välttyä törmäämästä mainonnan maailmaan. Mainokset kuvaavat sitä, mikä on tavoiteltavaa, millaiset symboliset ulottuvuudet elämässämme ovat keskeisiä tai mitä ulkonäkö, ikä, sukupuoli ja etnisuus tarkoittavat. (Franck 1997, 203.)

Virtanen (2008, 84.) korostaa, että mainonnan kautta meille pyritään myymään ensisijaisesti nuoruutta ja kauneutta. Vaatteet kuvataan nuorten, kauniiden ja laihojen mallien yllä ja ostamalla näitä vaatteita kuvittelemme saavamme mallin nuorekkaan, lumoavan ulkonäön.

Rauhala (2009, 95.) pohtii: ”Miksi naisihanteemme mukaan naisen täytyy näyttää murrosikäiseltä lapselta? Miksi nainen ei saa näyttää aikuiselta naiselta? Miksi synnyttänyt nainen ei saa näyttää lapsia synnyttäneeltä naiselta? Miksi vanheneva nainen ei saa näyttää elämää nähneeltä ja kokeneelta seniorilta?”

¹⁰ Maailman ihanin tyttö, tyttöjen ajatuksia ihanuudesta.
Saataavissa: <http://www.voimauttavavalokuva.net/ajatukset.htm> (28.3.2012)

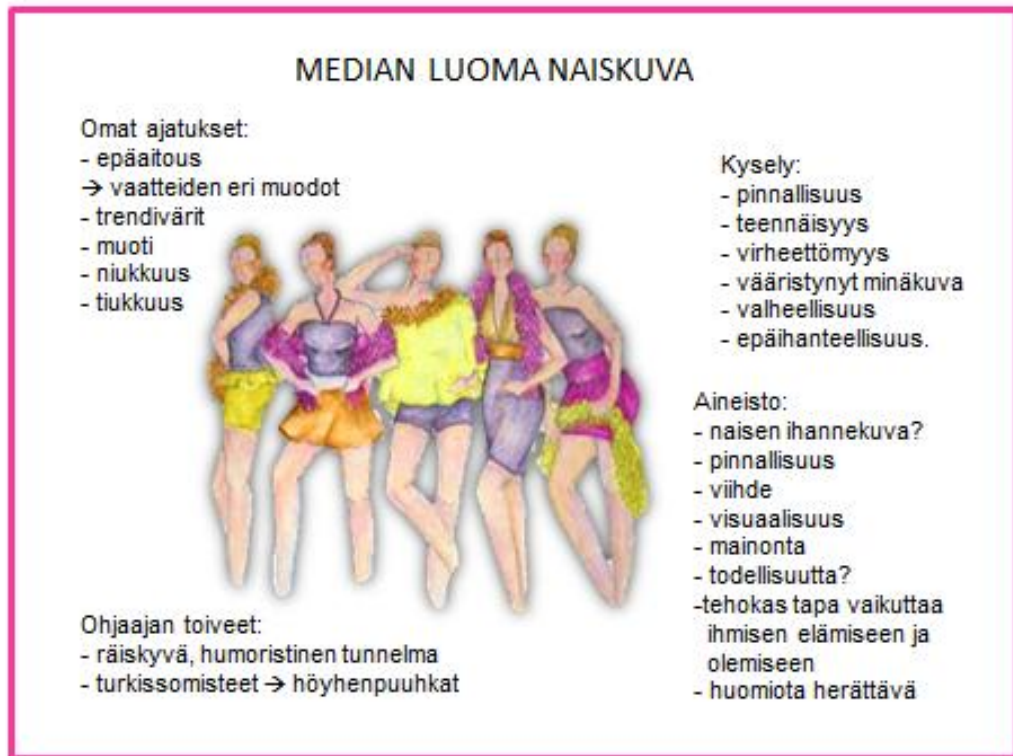
Koostaessani kyselyni vastauksia paistoi ihmisten mielipiteistä selkeäsi se, ettei kuva median luomasta naiskuvasta ole millään tavalla ihanteellinen. Jokainen aiheeseen kohdistettu kuvaus oli enemmän tai vähemmän negatiivissävytteinen. Mainittuja sanoja olivat muun muassa pinnallisuus, teennäisyys, virheettömyys, vääristynyt minäkuva, valheellisuus ja epäihanteellisuus.

Nykykulttuurin ihanne on hoikka ja hyvännäköinen vartalo. Naisille hoikkuus ja kauneus ovat verrattavissa menestymiseen ja onnistumiseen. Miksipä kukaan ei siis havittelisi näitä ominaisuuksia selvittääkseen elämästään kunnialla? Pukeutuminen ja meikkaaminen ovat pitkään olleet meille välineitä muokata vartaloa ja tapa päästä edes hetkellisesti lähemmäs naisen ihannekuvaa. Molemmista on tehty meille ikään kuin velvollisuuksia. Nyky-yhteiskunnassa nämä eivät kuitenkaan enää riitä, vaan yhä useammin vartaloa ja sen muotoja muokataan pysyvästi kauneusleikkauksien avulla. (Franck 1997, 54; Nykyri 1996, 34-35;.)

2000-luvun mediaailmiö on myös Internet, joka tarjoaa aivan uuden tavan näyttää identiteettimme. Ollessamme Internetin kautta yhteydessä toisiin ihmisiin voimme paeta epätäydellistä vartaloa, jopa ikää ja sukupuolta. Voidaan siis sanoa että nykuteknologia mahdollistaa identiteetin ja ihmissuhteen luomisen vapaasti, ilman todellisuutta. Internetin kautta voit esitellä itsesi juuri sellaisena kuin itse haluat. (Tapper 2000, 113)

Tapper (2000, 117.) puhuu kirjassaan televisio-ohjelmien ”feminisoitumisesta”, liittyen kaupallisuuteen ja visuaalisuuden kasvavaan merkitykseen: kilpailun lisääntyessä on kanavilla alkanut entistä enemmän näkyä naisjuontajia. Ilmiötä on tulkittu sillä, että visuaalisuus ja koristeellisuus on perinteisesti liitetty naisiin ja myös kanavat hankkivat kilpailuvalteikseen yhä enemmän katsottavaa eli naisia.

Tapperin mukaan viihteellisyys ja visuaalisuus määritellään feminiinisiksi ominaisuuksiksi. Miksi? Tulkintaa on perusteltu kulttuurisilla esityskonventioilla, joissa nainen asettuu katsottavaksi, mies toimijaksi. Nämä kieltämättä toistuvat niin elokuvassa, televisioissa kuin valokuvissakin. Koska kulttuurisista konventioista kuitenkin ollaan yhä tietoisempia, niitä rikotaan ja niillä leikitellään. On aika pohtia ovatko feminiinisyys, naiseus, viihteellisyys synonyymeja vai voisiko mieskin olla feminiininen ja viihteellinen? Tai voisiko viihteellisen nimeä peräti kokonaan toisin? Onko sukupuoli ylipäätään mielekäs tapa selittää yksityistä ja julkista asiaa ja viihdettä? (Tapper 2000, 117.)

Kuva 21. Median luoma naiskuva-asuja

Media teeman vaatteiden suunnittelun perustana pidin sanaparia ”niukka ja tiukka”. Värimaailman valitsin tulevan kevään ja kesän trendivärien perusteella. Kirkas fuksia, oranssi ja keltainen ovat huomiota herättäviä, iloisia värejä –aivan kuten median vaatima yleisvaikutelma. Kirkkaat tehostevärit olen yhdistänyt mustaan, joka mielestäni edustaa ajatonta väriä; pikkumusta on vuosikymmeniä suosiossa pysynyt juhlamekko. Erityisen suosion pikkumusta saavutti 1960-luvulla näyttelijälegenda Audrey Hepburnin myötä elokuvassa ”Aamiainen Tiffanylla”.

Media puhuu paljon kulttuurilleen ominaisesta ihannevirtalosta. Media-koreografiassa halusin kiinnittää huomiota tanssijan yksilöllisiin ominaisuuksiin. Asukokonaisuudet koostuivat eri mallisista hameista ja mekoista (Kuva 21.), joiden oli tarkoitus korostaa tanssijan vartalon vahvuuksia. Pitkille ja hoikille valitsin kellohelmaiset hameet, kun taas muodokkaammat tytöt halusin pukea tyköistuvaan alaosaan ja löysään, laskeutuvaan yläosaan. Jalassaan tanssijoilla on korkokengät.

Koreografi Luomalan toiveena oli asustaa tytöt turkiksilla. Maanläheiset turkissävyt eivät kuitenkaan sopineet mielestäni teemaan ja ehdotin vaihtoehdoksi hameiden värisiä höyhenpuuhkia, joihin Luomalakin ihastui.

5.8 Ammatit

Työnteon arvostaminen sinänsä tuo erityisesti naisille turvallisuuden ja jatkuvuuden tunnetta. Huomionarvoista on, että vahva työhön sitoutuminen ja työnteon arvostaminen heikentävät sosiaalisuutta ja empatiakykyä naisilla.”
(Jaari 2007, 38)

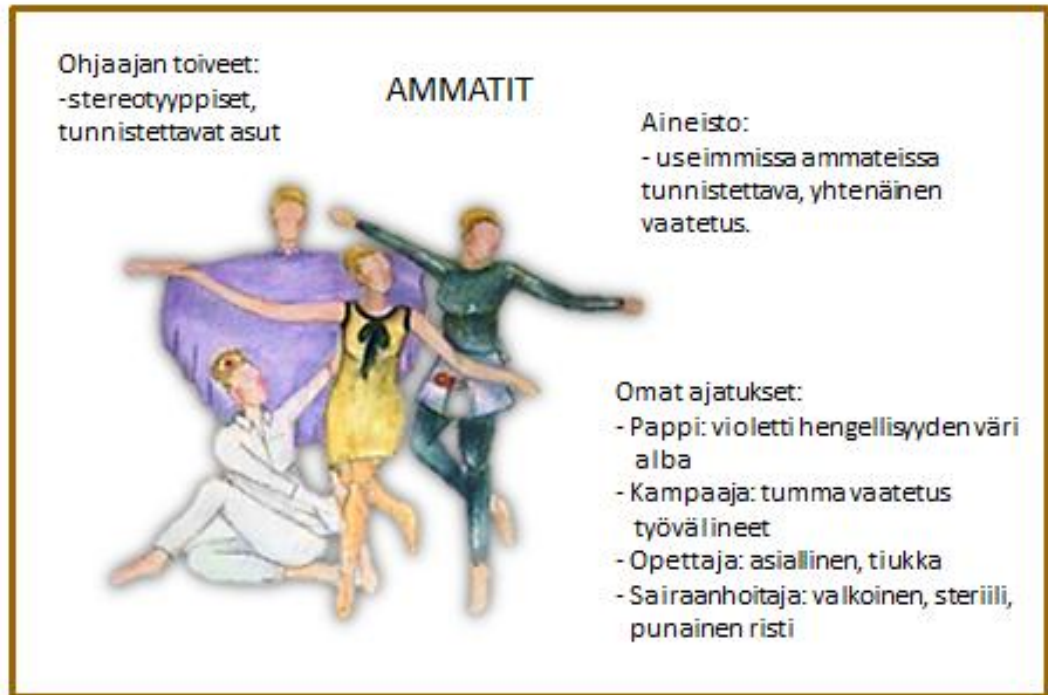
Ennen naiset määrittivät itsensä perhesiteisiin liittyvällä määreellä, kuten talollisen tytär tai aatelinen. Nykyisin ammatti ja työ määrittävät häntä. (Sinkkonen 2005, 89.)
Vallalla oleva naisihanne ei ole enää lapsia hoitava kotiäiti, vaan uraa luova, kunnianhimoinen nainen. (Franck 1997, 21.)

Työnkuva ja luonne on muuttunut merkittävästi viime vuosisadalla. Kotiäitinäkin nainen teki paljon töitä, mutta yhteiskuntarakenteemme muutos on mahdollistanut, että miehen tavoin nainen voi hakea töitä kodin ulkopuolelta. Tämä onkin tuonut paljon uudenlaisia haasteita nykyperheen arkeen. (Rauhala 2009, 135–136.)

Jokainen sitoudumme työhömme omalla tavalla. Vaatimustaso ja kunnianhimo vaihtelevat yksilöllisesti ja ovat verrattavissa henkilön käytettäviin voimavaroihin ja arvomaailmaan. Työ luo ihmisen identiteettiä ja työn kautta luomme myös ympärillemme sosiaalista verkostoa. (Jaari 2007, 9)

Jaari (2007, 10) sanoo, että työ tukee itsetuntoamme ja vahvistaa elämänhallintaamme jaksottamalla aikaa ja ylipäänsä elämää. Naisilla työntekijänä korostuvat ominaisuudet ovat ahkeruus, täsmällisyys, tunnollisuus ja pitkäjänteisyys.

Rauhala (2009, 136.) asettaa naiselle tärkeitä kysymyksiä työelämää ajatellen: Kuka minä haluan olla? Mihin haluan osallistua? Mitä minulta odotetaan? Mihin haluan riittää?

Kuva 22. Ammatit -asut

Ammatti vaikuttaa useimmiten ratkaisevasti työssä käyvän naisen jokapäiväiseen pukeutumiseen. Monessa ammatissa käytetään yhteneväistä, tunnistettavaa vaatetusta, johon ei juuri omilla valinnoillaan voi vaikuttaa.

Luomala oli valinnut koreografiaan neljä ammattia: pappi, sairaanhoitaja, parturi-kampaaja ja opettaja. Hän toivoi pukujen noudattavan kunkin ammatin stereotyyppisiä mielikuvia. Jokaista ammattia kohden tanssijoita oli 4-6, yhteensä 19. Koreografian musiikki oli hiphop – tyylinen, jonka takia suosin vaatteissa väljiä malleja.

Papin ja sairaanhoitajan asut olivat helpommin mietittävissä, koska molemmissa ammateissa on käytössä omat ikoniset ja symboliset ominaisuudet: tietyt värit ja vaatekappaleet. Sairaanhoitajan puin valkoiseen paitaan ja housuihin sekä pantamaiseen päähineeseen, johon ompelin satiininauhan palasista punaisen ristin (Kuva 22.). Asun housun kaavat on tehty housun peruskaavojen mukaan, jotka olin tehnyt toisen vuoden kaavoitus-kurssilla. Paidan malli on mukailtu valmisvaatteesta. Värinä valkoinen edustaa puhtautta, viisautta ja steriiliyttä. Mustan kankaan puuttuessa puin papin vaalean violettiin (Kuva 22.), albamaiseen viittaan, jonka

kauluksessa on valkoiset liperit. Violetti tunnetaan kirkollisena värinä ja on osa papin virallista työvaatetusta.¹¹

Muistan kampaajaystäväni kertoneen että työhön suositellaan tummaa pukeutumista. Sen perusteella päädyin valitsemaan kampaajille mustat paidat ja housut. Näihin ei ollut materiaaleja, mutta jokaiselta tanssijalta löytyi kyseiset vaatekappaleet omasta takaa. Lisäksi ompelin puoliessut (Kuva 22, s.59.), joiden taskujen yläosaan aplikoin saksien, kamman ja hiusklipsien muotoiset kuviot.

Opettajan asun suunnittelu oli mielestäni kaikkein vaikein. Opettajasta tulee mieleen viisas, tiukka, asiallinen, ehkä vähän tylsäkin mielikuva. Omista kankaistani löysin beigeä puuvillaa, josta tein A-linjaisen kotelomekon, somisteenaan musta pääntie, hihansuut ja rusetti (Kuva 22, s.59.). Värinä beige kuvaa ystävällisyyttä ja on helposti lähestyttävä.¹² Mekon alle puetaan valkoinen kauluspaita ja tummat sukkahousut. Asusteena opettajilla on tummasankaiset silmälasit.

5.9 Kiltti tyttö

”Me rakastamme tyttöjä, tietenkin, mutta pelkäämme tätä maailmaa, johon tyttömme syntyvät. Tyttöjen maailma ei ole helppo, eikä hyväksytty. Taistelu tasa-arvoisesta paikasta yhteiskunnassa alkaa tyttövauvan ensihenkäyksellä. Kiltin tytön syndrooma kahlitsee tyttöjä. Tyttöihin kohdistuu valtavia ulkonäköpaineita. Tytöt ovat liian ujoja ja hiljaisia. Tyttöjen maailma on täynnä nöyryytystä ja heikkoa itsetuntoa.”

(Virtanen 2008, 33)

Helmikuun lopussa kuulin, että esitykseen tulisi vielä yksi uusi koreografia, aiheena *Kiltti tyttö*. Koreografian musiikkina on Adelen esittämä ”Turning tables”. Teeman lähtökohtana on yksittäinen Johanna Luomalan samaa viesti, joka kertoo kiltin tytön elämästä: mitä kaikkea tyttö ei saa tehdä tai päinvastoin, mitä häneltä veloitetaan.

¹¹ Värien merkitys. Helsingin Sanomat, 13.11.2009. Värien merkitystä ja vaikutusta on tutkittu jo vuosisatoja. Saatavisa:<http://www.hs.fi/omaelama/artikkeli/V%C3%A4rien+merkityst%C3%A4+ja+vaikutusta+on+tutkittu+jo+vuosisatoja/1135250706726> (7.2.2012)

¹² Värien merkitys. Helsingin Sanomat, 13.11.2009. Värien merkitystä ja vaikutusta on tutkittu jo vuosisatoja. Saatavisa:<http://www.hs.fi/omaelama/artikkeli/V%C3%A4rien+merkityst%C3%A4+ja+vaikutusta+on+tutkittu+jo+vuosisatoja/1135250706726> (7.2.2012)

Pienen tytön on tärkeä saada kokea, että hän on omalle perheelleen ainutlaatuinen. Varhaiset kokemukset ovat vankka puujalka iän myötä kasvavalle ja kehittyvälle itsearvostukselle. Moitimme helposti tyttöjen pukeutumistyyliä, puhetapaa, naiseutta ja tyttöyttä – emmekä vastapainoksi tule antaneeksi heille minkäänlaista tukea tai vaihtoehtoja. Lapsen täytyy saada kokea olevansa maailman ihanin tyttö, jotta hän kykenisi myöhemmin hyväksymään oman rajallisuutensa ja jaksaisi silti kehittää itseään. Positiivinen kokemus omasta itsestä: olen ollut, olen ja tulen olemaan tarpeeksi hyvä, kaunis ja riittävä, heijastuu naisen kaikille elämänalueille. (Savolainen 2008; Virtanen 2008, 64; Sinkkonen 2005, 163)

Naisia on perinteisesti kasvatettu suomalaisessa kulttuurissa ”kilteiksi tytöiksi”, joille muiden etu on aina ennen omaa etua. Kiltti tyttö miettii aina miltä muista tuntuu. Luonteeltaan hän on joustava, tekee mitä pyydetään, ei valita, antaa anteeksi, nielee syytökset ja ymmärtää. Palkkionaan tyttö saa hyvän ihmisen maineen ja tunteen siitä, että hän on tarpeellinen, tärkeä, hyväksyty ja rakastettu. (Manninen 2010, 155-156)

Tunnollisuus on kiltin tytön avainsana. Yhä useammin luonteenpiirre äärimmäisyyksilleen vietyä johtaa loppuun palamiseen ja työssä ilmeneviin ongelmiin. Liian kiltti ihminen alistuu esimerkiksi helposti työpaikka- tai koulukiusaamiseen, josta hän kuitenkin vaikenee, ajatellen sen johtuvan hänestä itsestään. (Jaari 2007, 174.)

Tunnolliset tytöt yrittävät ehtiä tehdä kaiken täydellisyyttä hipoen ja toteuttaa samalla heitä koskevia naiseuden ihanteita. Luonteeltaan he ovat ylivastuullisia, ylihuolehtiviaisia perfektionisteja. Kiltti tyttö toimii niin kuin toiset toivovat, tahtovat, käskävät, vaativat ja määräävät –vaikka eivät aina jaksaisikaan. Kiltin tytön tulisikin sisäistää ajatus, että jokainen meistä on arvokas sellaisenaan, ilman jatkuvaa miellyttämistä ja suorittamista. Kiltin tytön tyyppillisiä tuntemuksia ovat itsensä hyväksymättömyys, vähättely ja aliarvioiminen, kateus, vertailu ja alemmuudentunto. Kiltti tyttö ei halua olla muille vaivaksi ja pyrkii selviytymään yksin, jottei kokisi olevansa kiitollisuudenvelassa kenellekään. Kiltti tyttö olettaa, että hänen on oltava virheetön, hänen pitää osata, tietää ja pystyä tekemään kaikki itse. (Jaari 2007, 172–173, 175-177)

Kiltin tytön elämä on suorittamista ja hän tekee enemmän kuin tarvitsisikaan. Jaari (2007, 176) sanoo, ettei kiltteydestä kärsivä henkilö tunne sisintään. Hän tietää heittäneensä sinne vaikeita asioita, mutta piilottaa ne itseltään ainaisella tekemisellä. Tekojensa kautta kiltti tyttö ikään kuin ostaa tarvitsemaansa rakkautta.

Manninen (2010, 155,158) huomauttaa, ettei toki toisten tarpeiden etusijalle laittaminen ole pahaksi silloin tällöin, mutta liiallinen kiltteys voi koitua jopa vakavaksi sairaudeksi. Kiltin tytön roolista irti pääseminen riippuu hänestä itsestään. Tytön täytyy oppia ja rakastaa omaa itseään sellaisena kuin hän todellisuudessa on, ilman erillisiä tekoja ja suorituksia, omine heikkouksineen ja vahvuuksineen.

Ajatukset käyttäytymisemme sopivuudesta, luonnollisuudesta, kauneudesta ja moraalista muotoutuvat ympärillä olevan yhteiskunnan ja ryhmän mukaan. Ainakin kuvittelemme tietävämmekä, mitä yhteiskunta meiltä jäseninä odottaa. Peilaamme asioita muista ihmisistä: mitä he ajattelevat minusta, miten he näkevät minut. Viestimme asioita itsestämme ulkonäkömme avulla, jolloin pyrimme miellyttämään omaa ryhmäämme, johon kuulumme tai haluamme kuulua. (Virtanen 2008, 89)

Kuhanen (1996, 110) sanoo, että tyttöjä opetetaan huomioimaan tekojensa vaikutuksia ja siksi varovainen käyttäytyminen on heille ominaista. Tyttö kasvaa ikään kuin kieltojen varoitusten ja rajoitusten keskellä ja ratkaisuja harkitessaan ajattelee usein enemmän muita kuin itseään. Tytöt saavat kannustusta käyttäytyessään huomaavaisesti ja toiset huomioiden. Virtanen (2008, 65) huomauttaakin että tämän sijaan aikuisten pitäisi antaa tyttöjemme olla rohkeasti tyttöjä. Näin he saisivat vapauden olla sitä, mitä he oikeasti ovat: lupaavia, lahjakkaita, pystyviä, taitavia ja kaiken rakkautemme arvoisia.

Itse en koe koskaan saaneeni vaatimuksia vanhemmiltani, mutta luonteelleni tuntuu olevan ominaista asettaa niitä itselleni. Etenkin teini-iässä koulu, naiseksi kasvaminen ja ulkonäkö asettivat paljon paineita, joita oli vaikea hallita. Itsetunto koki hyvinkin suuria kolhuja. Omat tekemiset perustuivat paljoltikin sille, millaisia odotuksia koin ulkopuolelta saaneeni.

Nyt vanhempana jo ymmärrän, ettei elämää kannata aina ottaa niin vakavasti. Joskus se on kuitenkin helpommin sanottu kuin tehty. Muistoihin jää helposti mielikuvia epäonnistumisista ja negatiivisista asioista. En tarkoita silti, että kiltin tytön rooli olisi mielestäni negatiivinen, joskus olisi vain kiva niin sanotusti repäistä, eikä ajatella mitä muut siitä ajattelevat...

Luomalan toive oli, että tanssijat olisivat ikään kuin alasti. Runossa mainitaan siitä, ettei kiltti tyttö saa pukeutua miten tahansa, eikä hän saa meikata. Itse luulen, että alastomuus viittaa tytön itsensä antautumiseen ja alistumiseen, tyttö on ikään kuin

riisunut koko minuutensa noudattaakseen muiden tahtoa ja toiveita. Jo lapsuudessaan kiltti ihminen on oppinut kieltämään tai piilottamaan tunteensa. (Jaari 2007, 173.)

Kuva 23. Kiltti tyttö –asu

Seuran asuista löysin ihonväriset kokopuvut. Ompelin pukuihin samansävyisestä, joustavasta pitsineuloksesta erilaisia frillamaisia yksityiskohtia (Kuva 23.). Näin sain pukuun haluamani tyttömäisen, herkän ilmeen, kokonaisuuden pysyttyä silti yksinkertaisena ja riisutun oloisena.

Pitsiyksityiskohta on paitsi herkkä ja naisellinen, mutta lisäksi rosoisen pinnan ansiosta se sopii mielestäni ilmentämään sisimpään kätkeyttä vihaa, pelkoa ja surua, joista Jaari (2007, 173) kilttiä ihmistä kuvaillaessaan mainitsee.

6 LOPPUTULOSTEN TARKASTELU JA AJATUKSIA MATKAN VARRELTA

Raportin viimeisessä luvussa kerron suunnittelu- ja valmistusprosessin toteuttamisen jälkeisistä tunnelmista ja ajatuksista liittyen toukokuussa hämmöttävään tanssiteoksen ensi-iltaan: missä olen mielestäni onnistunut, missä olisi ollut parantamisen varaa. Kuvia tanssiharjoituksista ja esityksen ensi-illasta on liitteessä 4.

6.1 Jälkiviisautta

Työn kulku on ollut todella monimuotoinen ja vaihteleva. Epätoivon ja –uskon hetkiä mahtuu kuluneeseen kevääseen paljon, mutta sitäkin enemmän olen kokenut innostuksen, onnistumisen ja yhteisöllisyyden ilon tunteita.

Tehtävä on ollut haastava ja käytännön toteutus on ollut suurin osa koko projektiani. Kun otin työtehtävän vastaan, en ajatellut, että tanssijoita olisi niin paljon. Päätin kuitenkin pitää lupaukseni ja selvittää urakasta. Onnekseni projektin loppuvaiheessa minulla oli mahdollisuus käyttää apunani assistenttia, joka auttoi minua pääasiassa Äitiys-topin painamisessa.

Luonteeltani en ole johtajatyyppejä ja mietinkin, miten muiden ohjaaminen olisi sujunut. Olen viihtynyt ryhmätyöskentelyä vaativissa tehtävissä, mutta toiminut aina toisen alaisena. Oletan, että paineet olisivat olleet vieläkin suuremmat, mikäli olisin joutunut opastamaan muita pukujen valmistamisessa. Toteutus ei itsellenikään ollut aina täysin selkeä prosessi, vaan lopullinen toimintatapa muotoutui vasta kokeilujen kautta.

Myönnän alun olleen todellista kaaosta, ja aikataulutuksesta huolimatta en uskaltanut luottaa siihen, että työ valmistuisi varmasti ajallaan. Yritin keskittyä kaikkeen samanaikaisesti, eikä mistään tuntunut tulevan valmista. Olikin pakko pysähtyä hetkeksi, jäsentää asiat selkeään järjestykseen ja jatkaa työtä keskittyen yhteen kokonaisuuteen kerrallaan.

Jossain vaiheessa projekti tuntui todella kokonaisvaltaiselta: asut koristivat pienen yksiöni seiniä viikosta toiseen ja värien perusteella lajiteltuja, pussitettuja kankaita lojui siellä täällä. Toisaalta tämä myös edesauttoi suunnitelmia; saatoin välittömästi verrata syntyviä mielikuvia kyseiseen vaatteeseen. –Ja loivathan asut värikkäitä sisustuselementtejä muuten vaaleasävyiseen huoneistoon.

Jos tekisin työni uudelleen luottaisin enemmän itseeni ja suunnitelmiini. Lisäksi alkaisin etsiä assistentteja hyvissä ajoin.

6.2 Ammatillinen kehittyminen

Ammatillisesti projekti oli minulle hyvin tärkeä, koska en ole aiemmin vastannut näin suuritöisestä projektista. Olin myös tottunut saamaan ja vaatinutkin palautetta omasta suunnittelutyöstäni; tämän projektin aikana kommentointi jäi hyvin vähäiseksi.

Luomala puuttui yllättävän vähän työhöni, eikä ohjaavien opettajienikaan vastuulle enää kuulunut suunnitelmien varsinainen kommentointi. Olen tottunut saamaan palautetta ohjaavalta taholta ja toimin vasta neuvojen mukaan. Alussa oli todella vaikeaa luottaa omiin suunnitelmiin ja ryhtyä tuumasta toimeen. Luomala kuitenkin vakuutti luottavansa ammattitaitooni, joten jatkossa ei voinut kuin uskoa itseensä.

Juuri omien suunnitelmien ja ideoiden toteuttaminen on kehittänyt eniten itseäni, tapaan toimia suunnittelijana ja olla osana muuta työryhmää. Tietoisuus siitä, että minuun on luotettu niin paljon, on kunnia-asia. Antoisimpia hetkiä ovat olleet pukujen sovitukset, jolloin saatoin aistia tanssijoiden mielenkiinnon ja innostuksen suunnitelmiani kohtaan.

Välillä mietin, pohjautuivatko lopulliset suunnitelmani liikaa omiin kokemuksiin ja ajatuksiin. Kuitenkin sain juuri näistä seikoista positiivista palautetta ja huomasin Gillettenkin (2008, 21) korostavan, että suunnittelutyössä tekijän tulisi lisätä omat tunteensa ja henkilökohtaiset kokemuksensa osaksi suunnittelua. Näin suunnittelija edistää omaa ammattitaitoaan ja kehittää kykyään ohjata omia ideoitaan haluttuun suuntaan. Lopulta annoinkin vain ajatusten virrata.

Alkujaan epäröin mistä löytäisin aiheen, jonka teoriaan jaksaisin tarpeeksi perehtyä. Tässä projektissa onneksi tuntui, että olisin halunnut lukea aina vain enemmän ja enemmän, tutustua toisiin naisiin ja tyttöihin, kuunnella heidän tarinoitaan ja ajatuksiaan, oppia niistä itse tai olla opiksi toisille. Näkökulmani voidaan nähdä jokseenkin psykologisvaikutteisena, mutta mielestäni tämä on perusteltua ja liittyy mielestäni hyvinkin Luomalan päivätyöhön Tyttöjen talon johtajana.

Perehdyin mielestäni monipuolisesti eri tietolähteisiin. Olen käytännönläheinen ihminen ja pidän kirjoittamisesta, mutta teoreettisen tekstin tuottaminen ei ole minulle luontaista ja tuntui vaikealta. Voi olla, että mietin kaikkea liikaa ja tein lauseista

tahtomattani monimutkaisia. Havaitsin välillä myös sen, että lähdeaineiston ollessa niin laaja, toistin huomaamattani samoja asioita useaan otteeseen, koska ne tulivat esiin eri tietolähteissä ja asiayhteyksissä.

Oli vaikeaa suhteuttaa oman työn määrä ja valmiit, uusiokäytettävät materiaalit. Mietin, valitsinko joskus liian helpon tavan asun toteuttamiseksi ja hyödynsinkö liikaa valmista vaatetta. Mielestäni kuitenkin pystyin perustelemaan kaikki asuvalinnat, joten koin tavoitteeni täytyneen.

Uskon työni olleen hyödyllinen ja tärkeä osa kokonaisteosta. Pukujen teettäminen ulkopuolisella yrityksellä noin isolle ryhmälle olisi luultavasti ollut liian kallis investointi ja ehkä estänyt vanhojen pukujen hyödyntämisen.

Tein kovasti töitä lopputuloksen eteen, pyrin toimimaan hyvässä yhteistyössä ja joustavasti kaikkien osapuolien kanssa. Kehitettäviä osa-alueita varmasti löytyy, mutta tein kaiken niin hyvin kuin osasin ja kykenin.

Tavoitteenani oli luoda omannäköinen, naisen identiteetistä viestittävä tanssipukukokonaisuus. Mielestäni olen onnistunut luomaan jokaisesta teemasta erottuvan ja perustellun kokonaisuuden. Tyyli tuntuu luontevalta ja näyttää omalta.

Kokonaisuudessaan omaa työtä on vaikea arvioida. Miellän edelleen olevani kisällitasolla pukusuunnittelijan ammattia ajatellen. Toisaalta uskon, että vain tekemällä oppii ja tämänkaltainen projekti edesauttaa suuresti valmiuksiani toimia alalla jatkossa.

6.3 Päätäntä

Minna Huuskonen mainitsee Savon Sanomien Koonto-blogissaan, että tanssiteosta rakentaessaan Luomalan tavoitteena on ollut mieliinpainuvan näytöskokonaisuuden luominen ja ennen kaikkea yhteisöllisyyden lisääminen. Tämän olen myös minä saanut projektissa kokea.

Omalta osaltani olen tuntenut tuota kaivattua yhteisöllisyyttä: aloittaessani opiskelun Kuopion Reippaan Voimistelijat ry. oli koulun lisäksi tärkeä linkki löytää sosiaalisia suhteita uudessa asuinaluepöngissäni. Seuran liikuntatunnit ovat olleet myös tärkeä pakenemispaikka luovuuden tuskan iskiessä.

Oli hienoa huomata, miten helppoa oli hypätä vieraana joukkoon. Kaikki olivat teoksen toteuttamisessa täysillä mukana, innostivat toisiaan ja jaksoivat ahertaa yhteisen päämäärän eteen. Suunnittelun edetessä ja myönteisten palautteiden jälkeen luottamus omiinkin näkemyksiin vahvistui. Lisäksi ymmärrän, että pukusuunnittelussa työn jälki saa - ja kuuluu - olla tekijänsä näköinen.

Lisäksi täytyy vielä kiittää ja ihmetellä sitä luottamuksen määrää, jonka projektin aikana sain. Oikeastaan vasta toteutusvaiheen edetessä ymmärsin, kuinka suuri tehtävä tämä oikein oli. Ja se, etten tuntenut Luomalaa entuudestaan; vain toimiston sähköpostiviestittelyn perusteella sain tehtävän toteutettavakseni. Jos itse olisin teoksesta päävastuussa ja nuori tyttö tulisi vakuuttamaan minulle hoitavansa kymmeniä pukuja vaativan puvustuksen, en ehkä ihan heti olisi vakuuttunut ehdotuksesta.

Ja jokaisen huonommankin päivän jälkeen pienet hetket -pikkutyöt saivat prinsessakruununsa tai aikuisemmat tanssijat höyhenpuuhkansa - muistuttivat siitä miten ainutlaatuista on saada olla osa tällaista projektia! Mukavalta tuntui myös se, että tanssijat saattoivat kysyä neuvoja muuhun pukeutumiseen liittyen tai osallistuvat innokkaina mukaan suunnitteluun.

Toivottavasti tässä työssä kiteytyy osaamiseni ja kehityskaari, jonka olen Kuopiossa asuessani ja opinnoissani sisäistänyt - omana itsenäni, yhteistyökumppanina ja suunnittelijana. Itse uskon löytäneeni viime vuosina omasta identiteetistäni useita osa-alueita, joita edellä kuvattu prosessi on vahvistanut entisestään, etenkin ammatillisia toiveitani ajatellen. Työntekijänä osaan mielestäni omistautua työlleni ja ottaa asiat huomioon monipuolisesti – joskus liiankin kirjaimellisesti ja epävarmasti.

Pukusuunnittelija Pirjo Valinen mainitsee merkityksellisemmiksi töikseen työt, joissa suunnittelu ja toteutusprosessi ovat olleet kokonaisvaltaisia ja joissa pukusuunnittelija on kokenut olleensa läheisessä ja luottamuksellisessa suhteessa läheimpiin yhteistyökumppaneihinsa ja joissa aihe on voinut niin sanotusti lävistää oman itsen. (Salmela ym. 2004, 64.)

Uskon tämän projektin olleen minulle juuri sellainen!

Kuvat ja kuvat

Kuva 1. Pukeutumiskuvan fenomenologiset kategoriat Nuoruus-asussa.

Kuva 2. Pukeutumiskuvan merkityksellistyminen Vanhuus-asussa. Johanna Saarinen

Kuva 3. Tanssiharjoitukset 27.02.2012. Valokuva Johanna Saarinen 2012

Kuva 4. Tanssiharjoitukset 27.02.2012. Valokuva Johanna Saarinen 2012

Kuva 5. Esityksen käsiohjelmien kansilehdet. Koonnut: Johanna Luomala

Kuva 6. Tanssiharjoitukset 27.02.2012. Valokuva Johanna Saarinen 2012

Kuva 7. Poikkeavuus-asun luonnos. Johanna Saarinen 2012

Kuva 8. Alueellinen show ja asema –kilpailutapahtuma, Kuopio, 14.01. 2012.
Valokuva Joonas Hukkanen 2012.

Kuva 9. Prinsessaunelmat-asujen luonnos. Johanna Saarinen 2012

Kuva 10. Nuoruus-asun luonnos. Johanna Saarinen 2012

Kuva 11. Alustava luonnos identiteetti-asusta. Johanna Saarinen 2012

Kuva 12. Identiteetin etsiminen-asun luonnos. Johanna Saarinen 2012

Kuva 13. Tanssiharjoitukset 27.02.2012. Johanna Saarinen 2012

Kuva 14. Tanssiharjoitukset 27.02.2012. Johanna Saarinen 2012

Kuvat 15-18. Alustavia luonnoksia Äitiys-asusta. Johanna Saarinen 2012

Kuva 19. Äitiys-asun luonnos. Johanna Saarinen 2012

Kuva 20. Vanhuus-asun luonnos. Johanna Saarinen 2012

Kuva 21. Median luoma naiskuva-asujen luonnos. Johanna Saarinen 2012

Kuva 22. Ammatit asun luonnos. Johanna Saarinen 2012

Kuva 23. Kiltti tyttö –asun luonnos. Johanna Saarinen 2012

Kuvio 1. Realistisen evaluaatioprosessin mallinnus (Anttila 2005, 462–468). Johanna Saarinen

Kuvio 2. Opinnäytetyöni aikataulu. Johanna Saarinen

Kuvio 3. Projektin työryhmät. Johanna Saarinen

Kuvio 4. Pukeutumiskuvan fenomenologiset kategoriat, (Uotila 1994, 101).
Johanna Saarinen

Kuvio 5. Pukeutumiskuvan merkityksellistyminen, Uotila 1994, 34. Johanna Saarinen

Kuvio 6. Omaan pukusuunnitteluun vaikuttaneet tekijät. Johanna Saarinen

Lähteet

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos ja tekeminen. Hamina: Akatiimi Oy.

Franck, M. 1997. Waatteen Wiesti ja Wiettelys, -eli pukeutumisen historiaa kivikaudelta nykyaikaan. Eräsalon Kirjapaino Oy.

Garthe, M. 1995. Fashion and colours. Rockport Publishers.

Gillette, J.M. 2008. Theatrical design and production –an introduction to scenic design and construction, lighting, sound, costume and make-up. Library of congress, Cataloging-in-Publication Data.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Iltanen, S. 2007. Minihameesta mummonmekkoon, Helsinki: Diss.

Jaari, A. 2007. Kylliksi itselleni, Helsinki: Edita Prima Oy.

Junkkari, K. 1998. Naisen parhaat vuodet. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Kaasinen, S. 2011. Sylissä ja sydämessä –Äidin kirja. Tallinna: Tallinna Raamatutrukikkoda.

Kaiser, S.1990. The SOCIAL PSYCHOLOGY OF CLOTHING, Symbolic Appearances in Context. New York: Macmillan Publishing Company.

Koskennurmi-Sivonen, R. & Raunio A-M. 2000. Vaate, muoti, taide ja käsityö. Vaatekirja. Helsinki: Helsingin Yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos.

Kuhanen, M. 1996. Minä nainen. Falun: Kirjakas/Scandbook.

Manninen, K. 2010. Minä onnistun –kuuntele kehoasi, tunne itsesi. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Moilanen, L-K. & Sulkunen, S. 2006. Aika ja identiteetti –katsauksia yksilön ja yhteisön väliseen suhteeseen keskiajalta 2000-luvulle. Helsinki: Hakapaino Oy.

Nykyri, T. 1996. Naiseuden naamiaiset –nuoren naisen diskoruumiillisuus. Jyväskylä: Jyvässeudun Paino Oy.

Nyman, M. 2008. Entä jos elämä kypsyisi minussa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Pekonen, O. 2003. Elämän värit. Jyväskylä: Kopijyvä Kustannus Oy.

Rauhala, I. 2009. Kokonaiseksi. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Ruohonen, S. 2001. Nuorten pukeutuminen –Erotautumista, elämyksiä, harkintaa. Joensuu: University Press Oy.

Salmela, S. & Vanhatalo, T. 2004. Näyttämöpukuja. Helsinki : Like (Jyväskylä : Gummerus).

Savolainen, M. 2008. Maailman ihanin tyttö. Helsinki: Blink Entertainment.

Seddiki, P. 2010. Naisen kuvia –Sievän ja koristeellisen merkityksiä. Jyväskylä: Bookwell Oy (AALTO YLIOPISTO, Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja A 105).

Sinkkonen, M. 2005. Naisen itsetunto. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Tapper, H. 2000. Me Median maisemissa –reflektioita identiteettiin ja mediaan. Helsinki: Yliopistopaino.

Tuomikoski, P. 1987. Taide ja ihminen. Helsinki: Hanki ja jää.

Turunen, A. 2011. ”Hame, housut, hamehousut vai mikä on tulevaisuutemme?”. Vaasa: Waasa Graphics Oy.

Uotila, M. 1994. Pukeutumisen kuva –fenomenologis-eksistentielistinen lähestyminen pukeutumiskuvien tekemiseen ja tulkintaan. Helsinki: Yliopistopaino.

Uusikylä, K. 2008. Naislahjakkuus. Juva: WS Bookwell Oy.

Valinen, P. 2009. Puvut. Teatterimuseo.

Virtanen, K. 2008. Lupa olla nainen. Porvoo: Atena kustannus Oy.

Woodward, K. 2002. Understanding identity. London: Arnold Publishers.

Sähköiset lähteet

Elokuvantaju. Elokuvatuotannon verkko-oppimateriaali. [Viitattu 7.2.2012]
Saataavissa: <http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/lavastus/puvustaja.jsp>

Koonto –blogi. Savon Sanomat, Minna Huuskonen. 20.02.2012. [Viitattu 25.2.2012]
Saataavissa: <http://www.savonsanomat.fi/mielipide/blogit/prokkistreenit/736396>

Koskela, S. & Ahlqvist, H. 2001. SVOLI –tanssillisen voimistelun perusteet. [Viitattu 18.1.2012]

Saataavissa: <http://www.ylojarvenisku.fi/@Bin/120384/tanvon%2Bperusteet.pdf>

Kuopion Reippaan Voimistelijat ry:n kotisivu. [Viitattu 7.2.2012]

Saataavissa: www.kuopionreippaanvoimistelijat.fi/

Maailman ihanin tyttö valokuvaprojekti, Ultimira. [Viitattu 23.3.2012]

<http://www.voimauttavavalokuva.net/>

Pukeutumisen tie. Opetushallitus. 19.5.2010. [Viitattu 7.2.2012]

Saataavissa: http://www.edu.fi/verkko_oppimateriaalit/pukeutumisen_tie

Rakkausrunot ry., 2007. [Viitattu 23.3.2012]

Saataavissa: www.rakkausrunot.fi/runoilija.php?runid=4067

Värien merkitys. Helsingin Sanomat, 13.11.2009. Värien merkitystä ja vaikutusta on tutkittu jo vuosisatoja. [Viitattu 7.2.2012] Saataavissa:

<http://www.hs.fi/omaelama/artikkeli/V%C3%A4rien+merkityst%C3%A4+ja+vaikutusta+on+tutkittu+jo+vuosisatoja/1135250706726>

Kansilehden runo:

Meidän perhe –keskustelupalsta 4.11.2007. [Viitattu 23.3.2012]

Saataavissa: http://www.meidanperhe.fi/keskustelut/alue/2/viestiketju/797131/_tassa_muutama_ajatus_sinulle_aiti_

Aineistot

Esityksen pohjana käytetyt henkilökohtaiset kertomukset

Kyselymateriaali

Bordi, S. 2011 Mystinen matkaaja, Tanssipuvun tarkastelu ergonomian ja käytettävyyden näkökulmasta. Opinnäytetyö, Savonia-ammattikorkeakoulu

Ihatsu, A. 2011. Tasokuvakirjasto laitosteattereille –Naisen historiallinen puku 1900-1950, Opinnäytetyö, Savonia- ammattikorkeakoulu.

Paakinaho, P. 2011. Paljas ja verhoiltu todellisuus –valokuvataiteen semioottinen reseptiotutkimus. Lapin Yliopisto, Taiteiden tiedekunta, mediatiede. Pro Gradu – tutkielma.

Purje, M. 2010. Taide vaatteessa, vaate taiteessa. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, vaatetusalan koulutusohjelma.

Rakkolainen, E. 2011. Puvustajan työnkuva tv-sarjassa ja elokuvassa. Opinnäytetyö, Tampereen Ammattikorkeakoulu.

Rauhala, M. 2010. Elävä puku elävässä kuvassa –kurssin materiaalit.

Ruokolainen, E. 2011. Kuinka pitkä matka on tytöstä äidiksi ja naiseksi, voimauttava valokuva naisen identiteetin vahvistajana. Tampereen Ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö. (sosiaalialan koulutusohjelma, palveluohjauksen sosiaalityön vaihtoehtoiset ammattiopinnot.).

Savinoff, K. 2011. Puvustus Reunan yli –nuorisonäytelmään, pukusuunnittelija osana työryhmää. Opinnäytetyö, Savonia-ammattikorkeakoulu.

Uotila, M. Arki & Image –tutkimus elokuvapuvun semiotiikasta. Lisensiaattitutkielma. Helsingin yliopisto 1992.

Kuopion Reippaan Voimistelijat ry.

Kuopion Reippaan Voimistelijat on raikas, aktiivinen ja monipuolinen voimisteluseura. KRV:n aikuisille suunnatusta tuntitarjonnasta löytyy runsaasti erilaista terveyttä edistävää ja ylläpitävää harrasteliikuntaa. Lasten puolella tuntitarjonta painottuu voimisteluun, niin harraste- kuin kilpatoimintaan. Seurassamme voi kilpailla joukkuevoimistelun, TeamGymin, telinevoimistelun ja tanssillisen voimistelun saralla.

KRV:n tunnit ovat niin kutsuttuja matalankynnyksen tunteja: sijainniltaan lähellä jäseniä, monentasoisia ja kaikille avoimia ikään, sukupuoleen tai taitotasoon katsomatta.

Saatavissa: www.kuopionreippaanvoimistelijat.fi/ (7.2.2012)

Johanna Luomalan tiedonkeruuviesti, kevät 2011:

Hei!

Jokainen meistä ajattelee olevansa jotain, tulevansa jostain ja menevänsä jonnekin. Minä olen kiinnostunut siitä, mitä sinä ajattelet itsestäsi: kuka ja mikä sinä olet, mistä olet tullut ja mihin menossa. Toivoisin sinun kirjoittavan aiheesta oman tarinasi, jota voisin ja saisin tulevassa gradussani tutkia. Tarinoista olisi myös tarkoitus tehdä esitys kaupungin teatterin lavalle harrastajien voimin (esitys toukokuussa 2012).

Opiskelen Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden laitoksella ja pääaineeni on sosiaalipedagogiikkaa.

Kirjoituksella ei ole mitään pituus- tai ulkoasuvaatimuksia. Kirjoittaa voit nimettömänä ja kirjoituksia käsittelen luottamuksellisesti. Toivoisin kuitenkin, että mainitsisit ikäsi.

Kirjoita siis tarina aiheesta: Kuka, mikä ja mitä minä olen, ja miten minusta on tullut se mitä nyt olen?

Kiitos!

Keväisin terveisin Johanna Luomala

Kuopion Muotoiluakatemia
Tutkiva toiminta
Kevät 2012

Kyselylomake

1. Miten seuraavat tekijät vaikuttavat pukeutumiseesi ja vaatteiden valintaan?

- a) väri
- b) muoto
- c) materiaali
- d) yksityiskohdat
- e) vaatemerkki
- f) ekologisuus
- g) ergonomia

2. Kuvailisitko seuraavia identiteettiteemoja - naiseuden näkökulmasta, muutamalla sanalla:

- a) prinsessaunelmat
- b) nuoruus
- c) identiteetin etsintä
- d) median luoma naiskuva
- e) äitiys
- f) poikkeavuus
- g) vanhuus

Kiitos vastauksistasi!

PMS

*äitejä, tyttöjä, likkoja, naisia
mimmejä, mummoja kaikenlaisia*
-Tarinoita naiseudesta

Johanna Luomalan ja Kuopion Reippaan Voimistelijoiden tanssi- ja voimistelunäytös kertoo naisen elämänkaaren vaiheista, minuudesta, naiseudesta, unelmista ja matkoista tähän päivään. Mistä kaikki pienet tytöt haaveilevat? Millainen kiltin tytön tulisi olla? Mitä on äiteys? Miten nainen ikääntyy?

Näytökset Kuopion kaupungin teatterilla:

su 13.5. klo 15.00
su 13.5. klo 17.00

Liput: 10 / 7 / 5€

Muista äitiä ihanalla teatterielämyksellä!

www.kuopionreippaanvoimistelijat.fi

Poikkeavuus

Valokuva Savon Sanomat: <http://www.savonsanomat.fi/video-ja-kuva/kuvasarjat/kuopion-reippaan-voimistelijat-kertoivat-tarinoita-naisista/1195173#1195155>

Prinsessaunelmat

Valokuva Savon Sanomat: <http://www.savonsanomat.fi/video-ja-kuva/kuvasarjat/kuopion-reippaan-voimistelijat-kertoivat-tarinoita-naisista/1195173#1195155>

Nuoruus –puvut

Valokuva Minna Huuskonen 2012

Valokuva Savon Sanomat: <http://www.savonsanomat.fi/video-ja-kuva/kuvasarjat/kuopion-reippaan-voimistelijat-kertoivat-tarinoita-naisista/1195173#1195155>

Äitiys

Valokuvat Savon Sanomat: <http://www.savonsanomat.fi/video-ja-kuva/kuvasarjat/kuopion-reippaan-voimistelijat-kertoivat-tarinoita-naisista/1195173#1195155>

Kiltti tyttö

Vanhuus

Identiteetin etsiminen

Valokuvat Minna Huuskonen 2012

Median luoma naiskuva

Valokuva Savon Sanomat: <http://www.savonsanomat.fi/video-ja-kuva/kuvasarjat/kuopion-reippaan-voimistelijat-kertoivat-tarinoita-naisista/1195173#1195155>

Valokuva Minna Huuskonen 2012

